

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

_____ Гелена ЛИСЕНКО

«01» червня 2020 р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

**за освітньо-професійною програмою «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - німецька»**

спеціальності 035 «Філологія»

**на тему: «Особливості функціонування фразеологізмів у жанрі політичної
дискусії (перекладацький аспект)»**

Виконала:

студентка IV курсу, групи ЛА - 61

Нестерова Каріна Ігорівна

Керівник:

доцент, к.філол.н.

Олійник Лідія Володимирівна

Рецензент:

доцент, к.п.н., доцент

Волощук Ірина Петрівна

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студентка _____

Київ – 2020 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 035 «Філологія»

Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - німецька»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Гелена ЛИСЕНКО

«01» червня 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студентці

Нестеровій Каріні Ігорівні

1. Тема роботи «Особливості функціонування фразеологізмів у жанрі політичної дискусії (перекладацький аспект)», керівник роботи Олійник Лідія Володимирівна, к.філол.н, затверджені наказом по університету від «26» травня 2020 р. № 1208-с
2. Термін подання студентом роботи 1.06.2020
3. Вихідні дані до роботи: В даній роботі з'ясовано роль та функції фразеологічних одиниць в промовах політиків. Представлено детальний аналіз лексичних та семантичних особливостей фразеологізмів у німецькомовних політичних промовах, запропоновано способи їх перекладу українською мовою.
4. Зміст роботи: Дипломна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів з висновками до кожного розділу, загальних висновків, резюме німецькою мовою, списку використаних джерел, джерел ілюстративного матеріалу та додатку.

5. 210 промов німецькомовних політичних діячів, а саме, федерального канцлера Німеччини Ангели Меркель, членів бундестагу Хубертуса Хайля та Керстін Грісе, попереднього федерального канцлера Німеччини Гельмюльта Коля, попереднього федерального президента Німеччини Романа Херцога, німецького політика Фрідріха Мерца, австрійського політика Єви Главішник, за період з 2010 до 2020 року.

6. Дата видачі завдання 17.02.2020

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Подання теоретичної частини роботи на перевірку науковому керівнику	23.03.2020	
2.	Подання практичної частини роботи на перевірку науковому керівнику	4.05.2020	
3.	Подання дипломної роботи на перевірку на плагіат	25.05.2020	
4.	Подання дипломної роботи на рецензування	1.06.2020	

Студент

Каріна НЕСТЕРОВА

Керівник

Лідія ОЛІЙНИК

ЗМІСТ

Abstract.....	5
Вступ.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В ПРОМОВАХ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ.....	10
1.1. Поняття «політичний дискурс», його специфіка.....	10
1.2. Роль та функції фразеологічних одиниць в промовах політиків.....	12
1.3. Проблема класифікації фразеологічних одиниць.....	17
ВИСНОВКИ ДО 1-ГО РОЗДІЛУ.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ВИСТУПАХ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ.....	28
2.1. Структурно-граматичні особливості фразеологічних одиниць.....	29
2.2. Класифікація фразеологізмів, що вживаються в політичних промовах	34
ВИСНОВКИ ДО 2-ГО РОЗДІЛУ.....	39
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЖАНРУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	41
3.1. Способи перекладу фразеологізмів.....	41
3.2. Типи перекладу фразеологізмів.....	46
3.3. Переклад фразеологізмів жанру політичного дискурсу.....	49
ВИСНОВКИ ДО 3-ГО РОЗДІЛУ.....	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	58
ZUSAMMENFASSUNG.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	81
А Таблиця «Структурно-семантична класифікація фразеологізмів.....	81

ABSTRACT

Nesterova Karina Ihorivna

"Features of the functioning of phraseological units in the genre of political debate"

The National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, 2020.

The relevance of the study is due to the growing interest in politics and politicians, the definition of pragmatic tactics and strategies of communicative acts and methods of their implementation through linguistic, psychological and rhetorical means of influencing the recipient. It is impossible to ignore the translation aspect of the functioning of phraseology in the genre of political speech, because, sometimes, the meaning of the phraseological unit reflects its essence. The difference between grammatical and lexical systems in the original language and the target language may be the cause of inaccurate or inadequate translation, so translation methods should be explored to avoid further professional difficulties.

The aim of the research is to analyze the lexical and semantic features of phraseology in German-language political speeches, to determine the types and methods of their translation into Ukrainian.

The object of research is the phraseological units used by German politicians. The subject of this study are ways of transmitting phraseological units that function in the political speeches of German-speaking politicians in Ukrainian.

The study is based on 210 speeches by German-speaking politicians, namely, German Chancellor Angela Merkel, members of the Bundestag Hubertus Heil and Kerstin Grise, former German Chancellor Helmut Kohl, former German Federal President Roman Herzog, Austrian politician Yerwicz for the period from 2010 to 2020, in which 105 phraseological units were identified.

To achieve the goal of the study, the following methods were used: theoretical analysis (definition of basic concepts related to the problem of phraseological units), classification (systematization of phraseological units used in political discourse), descriptive (argumentation of selected translation techniques).

The theoretical significance of the work lies in the possibility of applying the results of the work in the further study of lexical and semantic features of phraseological units used in political speeches, the study of translation of phraseological units in the genre of political discourse.

The practical significance of this work is that the results can be used in special courses in the teaching of philological disciplines, in the process of conducting classes on a practical course of German translation.

The first section of the thesis is devoted to the theoretical foundations of the study of phraseological units in German speeches of politicians, reveals the concept of political discourse, genre classification of political discourse, clarifies the role and functions of phraseological units in the speeches of politicians, provides information on the classification of phraseology semantic features of phraseology.

The second section is devoted to the classification of phraseology.

The third section is devoted to the theoretical and practical principles of translation of phraseology of political discourse.

Key words: *politics, political speeches, phraseologisms, structural-semantic classification of phraseologisms, morphological-syntactic classification of phraseologisms, translation of German phraseologisms, methods of translation of phraseologisms.*

ВСТУП

Зв'язок між мовою та політикою виражається у тому, що жоден політичний режим не може існувати без комунікації. Специфіка політики полягає в її переважно дискурсивному характері – політичні дії являються мовними діями.

Перш за все, в лексиці відбиваються фрагменти соціального досвіду, обумовленого основною діяльністю даного народу. Існування тих чи інших лексичних одиниць пояснюється практичними потребами.

При вивченні будь-якої іноземної мови відбувається зіткнення з історією і культурою даного народу. Важливою складовою частиною будь-якої мови є фольклор, тобто народна творчість, в тому числі прислів'я, ідіоми і приказки. Неможливо зрозуміти сьогодення і побачити минуле будь-якого народу, не знаючи його історію. Зв'язок історії і культури народу з мовою особливо яскраво проявляється на фразеологічному рівні. Велика кількість фразеологізмів відображає специфічні національні риси, а вони вже корінням своїм йдуть в історію народу, її побут та традиції.

Політична мова має бути лексично насиченою, адже реципієнт дослухається до тієї особистості, що здатна викликати у нього емоційний відгук, тобто, коли політик здатен вербально співвіднести себе, свій стиль життя та цінності, з типовими моделями в його суспільстві, скоротити дистанцію, створити ілюзію неформального, діалогового спілкування, викликати довіру. Фразеологізми виступають одним з прийомів досягнення комунікативної цілі політика, адже можуть вживатися за усіх обставин (в рамках політичного етикету) та не тільки відображати ситуацію, а й стати інструментом для забезпечення доступності викладу інформації.

Проблемою особливостей функціонування та перекладу фразеологічних одиниць займалися такі науковці, як В. Виноградов, М. Шанський, В. Карабан, С. Влахов, М. Демський, Л. Авксентьев, А. Іскоз, А. Ленкова, Б. Ларін, І.

Чернишова, В. Жуков, М. Алефіренко, Я. Баран, М. Зимомря, О. Білоус, І. Зимомря, В. Фляйшер, Т. Шіппан.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до політики та політичних діячів, визначення прагматичних тактик та стратегій комунікативних актів та методів їх реалізації за допомогою лінгвістичних, психологічних та риторичних засобів впливу на адресата. Неможливо залишити без уваги перекладацький аспект функціонування фразеологізмів у жанрі політичної промови, оскільки, іноді, сенс саме фразеологічної одиниці відображає всю її суть. Різниця граматичних та лексичних систем у мові оригіналу та мові перекладу може виступати причиною неточного або не адекватного перекладу, отже, слід дослідити способи перекладу задля уникнення у подальшому професійних труднощів.

Метою дослідження є аналіз лексичних та семантичних особливостей фразеологізмів у німецькомовних політичних промовах, визначення видів та способів їх перекладу українською мовою. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- 1) розкрити зміст поняття «політичний дискурс», «фразеологічна одиниця»;
- 2) визначити роль та функції фразеологічних одиниць в промовах політиків;
- 3) класифікувати фразеологічні одиниці за морфологічно-синтаксичною та за структурно-семантичною класифікаціями;
- 4) запропонувати та обґрунтувати способи перекладу, обрані для перекладу дібраного фактичного матеріалу.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці, що вживаються німецькими політиками в публічних виступах.

Предметом дослідження даної роботи є способи передачі фразеологічних одиниць, що функціонують у політичних промовах німецькомовних політиків, українською мовою.

Матеріалом дослідження слугують 210 промов німецькомовних політичних діячів, а саме, федерального канцлера Німеччини Ангели Меркель, членів бундестагу Хубертуса Хайля та Керстін Грісе, попереднього федерального канцлера Німеччини Гельмюльта Коля, попереднього федерального президента Німеччини Романа Херцога, німецького політика Фрідріха Мерца, австрійського політика Єви Главішник, за період з 2010 до 2020 року, в яких було виділено 105 фразеологічних одиниць.

Для досягнення мети дослідження використовувалися такі методи: *загальнонаукові методи*: аналіз лінгвістичних наукових джерел для з'ясування розробленості проблеми, метод теоретичного аналізу (визначення основних понять, пов'язаних з фразеологією), а також були застосовані спеціальні *лінгвістичні методи*: описовий метод – для вивчення та систематизації фразеологічних одиниць в промовах, аргументації обраних перекладацьких прийомів; зіставний – для виділення спільних та відмінних рис у досліджуваній лексики; структурний метод – для дослідження специфіки структури фразеологізмів і застосування методики аналізу за безпосередніми мовними складниками; елементи кількісного аналізу для презентації результатів дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає в можливості застосування результатів роботи в подальшому дослідженні лексико-семантичних особливостей фразеологічних одиниць, що вживаються в політичних промовах, вивченні перекладу фразеологічних одиниць в жанрі політичного дискурсу.

Практичне значення полягає в тому, що отримані результати можуть використовуватися у спецкурсах при викладанні філологічних дисциплін, в процесі проведення занять з практичного курсу перекладу німецької мови.

Структура. Дипломна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів (з висновками до кожного), загальних висновків, резюме німецькою мовою, списку використаних джерел та одного додатку.

Загальний обсяг роботи – 83 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В ПРОМОВАХ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ.

1.1 Поняття «політичний дискурс», його специфіка.

Основи теорії політичного дискурсу було закладено представниками кембриджської та оксфордської філософських шкіл у 50-ті роки ХХ століття, які здійснили аналіз лінгвістичного контексту суспільної думки. Серед класичних робіт з цієї проблематики можна відзначити праці Т. А. ван Дейка, Р. Барта, М. Фуко, Ю. Хабермаса, а також дослідження вітчизняних авторів: М. В. Львіна, Є. І. Шейгала, О. М. Баранова, Г. Г. Почепцова.

Властивості тексту та мови дають нам можливість безпосередньо формулювати та виражати абстрактні ідеологічні вірування. Нідерландський лінгвіст Т. А. ван Дейк у своїй науковій праці «Мова. Пізнання. Комунікація» стверджує: «Дискурс, в широкому сенсі слова, це складна єдність мовної форми, значення та дії, яка могла б бути найкращим чином охарактеризована за допомогою поняття комунікативної події або комунікативного акту. Дискурс не обмежується рамками конкретного мовного вислову, тобто рамками тексту або діалогу» [9, с. 121-122].

Об'єктом дослідження політичного дискурсу та ключовим поняттям для визначення дискурсу загалом – є усна та письмова мова, що являє собою символічне відображення реальності, відзеркалення свого часу. На думку американського політолога М. Едельмана, «політична мова і є політична реальність..., мова є інтегральним елементом політичної сцени – не просто інструментом для опису подій, але й частиною подій, яка здійснює сильний вплив на формування їх значення, сприяючи оформленню політичних ролей, що визнають і політичні діячі, і суспільство в цілому» [34].

Одна з найважливіших функцій політичної мови полягає у виробленні вербальних механізмів зв'язку між владою та громадянським суспільством. *Регулятивна функція* політичної мови направлена на пробудження волі до дії, *інструментальна* – здійснює соціальний контроль, легітимацію та відтворення влади, формує систему орієнтацій, а *референтна* – відбудовує систему взаємовідносин людини і зовнішнього світу, де виступає інструментом інтерпретації та створення ілюзій.

За О. Шейгал, інтенційну базу політичного дискурсу складає боротьба за владу, що зумовлює такі його функції:

- а) інтеграція та диференціація групових агентів політики;
- б) розвиток конфлікту та встановлення консенсусу;
- в) здійснення вербальних політичних дій та інформування про них;
- г) створення «мовної реальності» політичного поля та її інтерпретація;
- г) маніпуляція свідомістю та контроль за діями політиків [31, с. 9].

Щодо жанрів політичного дискурсу існує така класифікація професорки:

а) *ритуальні* (інавгураційна промова, ювілейна промова, традиційне радіозвернення);

б) *орієнтаційні жанри*, що являють собою тексти інформаційно-прескриптивного характеру (партійна програма, маніфест, конституція, послання президента про становище в країні, звітна доповідь, указ, угода);

в) *агональні жанри* (гасло, рекламна промова, передвиборні дебати, парламентські дебати)[31, с. 9]. А до характерних ознак відносяться:

- 1) переважно масовий адресат;
- 2) домінуюча роль фактору емоційності;
- 3) смислова невизначеність;
- 4) езотеричність, як результат застосування маніпулятивних стратегій;
- 5) опосередкованість політичної комунікації фактором мас-медіа;
- 6) театральність, вимушеність політиків «працювати на публіку», приваблюючи її своїм іміджем;
- 7) динамічність мови політики [31, с. 9].

Запорукою успіху у досягненні своєї мети адресантом, на сьогодні, є також створення вдалого іміджу, складовими якого мають бути як зовнішні, так і емоційно-психічні здібності людини. Мовне оформлення явищ політичного життя вплинуло на розвиток іміджевої комунікації. Мовні тактики та стратегії однозначно збільшують шанси на ілюквативність та сприяють реалізації прагматичного змісту.

Політичний дискурс – це офіційна мова державної влади, засоби впливу якої відрізняються від характерних мовних засобів публіцистичної, художньої та розмовної мов.

Політичний дискурс трактується як інституційне спілкування, яке використовує певну систему професійно-орієнтованих знаків, тобто характеризується власною субмовою (лексикою, фразеологією і пареміологією). Існують мовленеві акти, що характерні лише для цього типу спілкування: політичні переформативи (довіри, недовіри, підтримки, вибору, вимог, обіцянки) [23].

1.2 Роль та функції фразеологічних одиниць в промовах політиків.

Як відомо, фразеологізми – це стійкі (усталені) словосполучення, або «крилаті вирази», які сприймаються, як єдине ціле і вживаються носіями мови в усталеному оформленні.

В час масштабної глобалізації, вивчення національної специфіки того чи іншого народу набуває все більшого значення. Фразеологізми відображають позамовну дійсність, називають предмети та явища навколишнього середовища, фіксують зміст, який стосується умов життя народу – носія тої чи іншої мови, вони є дзеркалом національної культури. Тобто, вивчаючи особливості та структурні компоненти мови того чи іншого народу, ми отримуємо можливість краще розуміти людей, які говорять іноземними

мовами, виражати свої власні думки, будувати більш гармонійні і дипломатичні взаємини між народами і країнами. Фразеологізми збагачують лексичну забарвленість мовлення, сприяють його влучності, виразності, дотепності.

Політична мова – це особлива підсистема національної мови, призначеної для політичної комунікації: для пропаганди тих чи інших ідей, для спонукання громадян країни до політичних дій, для прийняття та обґрунтування соціально-політичних рішень в умовах множинності громадських точок зору. Щоб політичний текст впливав на свідомість споживачів інформації, він повинен відповідати певним вимогам – це політична пристрасність і образність, гострота і яскравість викладу. Всього цього можна досягти, використовуючи певні стилістичні, риторичні і мовні засоби. А.Г. Алтунян стверджує, що зміст тексту можна передати, заздалегідь обираючи певні слова, складені фрази, порядок слів, побудову тексту і інші прийоми [4, с. 30].

На особливу увагу заслуговує типологія політичних промов, висвітлена в дослідженні О. Падалки. *Парламентські* промови вирізняються фокусуванням уваги на ступені правильності будь-якої окресленої мовцем дії. *Передвиборчі* промови трактуються в якості ефективного інструменту утримання влади політичним діячем. *Партійні* промови зорієнтовані здебільшого на висування та пропаганду широкого спектру ідей та цілей. *Дипломатичні* промови не мають на меті створення заперечень із боку слухачів. *Вітальні* промови розглядаються в якості популяризації виголошених мовцем цілей та завдань. *Святкові* промови слугують формою вираження загальних цінностей, поглядів та вирізняються ритуальним характером [20, с. 67].

Важливу роль в публічному виступі відіграють фразеологізми. Вони одночасно надають мові образну полісемантичність і підсилюють ефект зворотнього зв'язку з публікою, оскільки забезпечують їй радість впізнавання. Вживання фразеологізмів надає промовам жвавості та образності. Це цінують політики, звертаючись до фразеології в політичних текстах і усних виступах.

Фразеологія привертає виступаючих своєю експресивністю, потенційною можливістю позитивно або негативно оцінювати явища, висловлювати схвалення або засудження, іронічне, глузливе або інше ставлення.

В умовах сучасності, кількість образних виразів, в тому числі і фразеологізмів, які використовуються в ЗМІ та навіть виступах політиків зросла. Іноді самі політики стають авторами крилатих виразів і слів, що згодом стають загальноживаним в народних масах. Лінгвісти схильні пов'язувати активне вживання фразеологізмів в політичному дискурсі із загальною демократизацією життя в суспільстві і, відповідно, з більш вільним ставленням учасників комунікації до вибору мовних засобів для вираження своїх думок, з відносною відсутністю політичної цензури і з підвищеною експресивністю сучасної публічної промови, з пошуком нових методів досягнення бажаного ефекту і залучення уваги адресата до тих чи інших явищ.

Використання фразеологізмів у політичному дискурсі сприяє досягненню наступних цілей:

- 1) чіткому висловленню авторської позиції під час оцінки явища;
- 2) формуванню позитивного або негативного ставлення до подій;
- 3) виконують функцію встановлення контакту, дають можливість «бути ближче до народу».

Існує певна специфіка вживання фразеологічних одиниць як в зовнішньому, так і у внутрішньому політичному дискурсі, що характеризуються різними стосунками між комунікантами і розбіжністю цілей вживання різних мовних засобів.

У зовнішньому політичному дискурсі (мітинги, інтерв'ю, засідання, як правило, освітлювані ЗМІ) політик звертається безпосередньо до електорату. Отже, текст виступу повинен бути доступним, коли йдеться про сприятливі події або, коли критикуються дії опонента. Саме за таких умов, можна говорити про насичення дискурсу розмовними виразами, прислів'ями, приказками.

У внутрішньому політичному дискурсі політик, використовуючи зазначені вище засоби, звертається до інших політичних діячів на засіданнях або, рідше, через засоби масової інформації. В даному випадку, як правило, використовується однозначна, спеціальна лексика і термінологія.

Розглянемо реалізацію фразеологічних одиниць в різних типах мовних актів. Представник лінгвістичної філософії Джон Остін розрізняв 3 типи мовленєвих актів:

- *Локуція* (англ. locution — мовний зворот) (локутивний акт) — побудова фонетично і граматично правильного висловлювання певної мови з певним смислом і референцією. Іншими словами, це акт «говоріння», вимовляння.

- *Іллокуція* (il — префікс, який має посилювальне значення, і англ. locution — мовний зворот) (іллокутивний акт) — втілення у висловлюванні, породжуваному в процесі мовленєвого акту, певної комунікативної інтенції, комунікативної мети, що надає висловлюванню конкретної спрямованості.

- *Перлокуція* (лат. per префікс, який має посилювальне значення, і англ. locution — мовний зворот) (перлокутивний акт) — наслідки впливу іллокутивного акту на конкретного адресата чи аудиторію [19].

Для Дж. Серля теорія мовних актів була, в першу чергу, теорією значення. Особливу увагу вчений зосередив на іллокутивному мовленєвому акті. Він виділяє наступні класи: репрезентативи, директиви, комісиви, експресиви, декларативи. Залежно від мовної спрямованості кожного класу, вживаються ті чи інші фразеологічні одиниці [24, с. 170-194].

Репрезентативи – зобов'язують мовця нести відповідальність за істинність висловлювання. Відображають реальне положення у світі, мовець має відповідну думку:

«Ця загроза – як гострий дамоклів меч, звисає над головою на кінській волосині» (П.Порошенко) [35]. «*Дамоклів меч*» означає постійну загрозу при видимому благополуччі.

Директиви – змушують адресата зробити дещо, висловлюють вимогу, наказ, заборону, дозвіл, прохання, і, в рівній мірі, характерні як для

зовнішнього, так і для внутрішнього політичного дискурсу. У зовнішньому політичному дискурсі такі фразеологізми, як правило, використовуються для підсилення ефекту впливу:

«Щоб мир став довготривалим, нам слід призвичаїтися до життя в умовах постійної бойової готовності. Ми повинні тримати порох сухим» (П. Порошенко)[32]. Фразеологізм «*тримати порох сухим*» в цій цитаті вжито в значенні бути завжди готовим до будь-чого.

Комісиви – зобов'язують виконати певні дії у майбутньому або дотримуватися певної лінії поведінки. До цього класу відносяться обіцянки, клятви:

«Ідіть в державні органи, як зробили тисячі патріотів! Ні? Шкода, але ви тоді думаєте не про Україну, а за свій інтерес. З цим миритися не буду ... Буду діяти твердою рукою, тому, що правий і переконаний» (А. Аваков) [1]. Фразеологізм «*тверда рука*» означає сильний, вольовий характер.

Експресиви – виражають психологічний стан мовця, характеризують міру його відвертості. Експресиви, в більшості випадків, висловлюють вибачення, привітання, добрі побажання:

«Спасибі за ваші відкриті серця» (А. Яценюк) [5]. «*Відкриті серця*» – щирість.

Декларативи – встановлюють відповідність між пропозиційним змістом висловлювання та реальністю:

Можна зробити висновок, що найбільш частотними типами мовленєвих актів є репрезентативи, експресиви, комісиви, директиви. Дані типи закріплені, в основному, за зовнішнім політичним дискурсом, тоді як для внутрішнього політичного дискурсу характерні репрезентативи та декларативи. Отже, вибір лексичних і фразеологічних засобів мови безпосередньо пов'язаний з типами мовних актів і вимагає уваги до цільової аудиторії, на яку розрахований політичний текст.

1.3 Проблема класифікації фразеологічних одиниць.

Проблема класифікації фразеологізмів упродовж багатьох років знаходиться в центрі уваги мовознавців. Фразеологія пропонує різні типи класифікацій фразеологічного складу мови залежно від властивостей фразеологізмів та методів дослідження. До фразеологізмів деякі мовознавці відносять лише номінативні форми – словосполучення, а інші вважають доречними й комунікативні форми – крилаті вирази у формі речень. Проте правил щодо їх утворення не існує. Розшифрування значень фразеологізмів залежить від багатьох факторів. Іноді, щоб дійти єдиної правильної думки, необхідно провести етимологічний аналіз.

Лінгвіст Л. Авксентьєв під *фразеологізмом* розуміє окрему самостійну одиницю мови, що характеризується фразеологічним значенням, компонентним складом, граматичними категоріями, відтворюваністю.

М. Демський визначає *фразеологізм* як окрему самостійну одиницю мови, «яка характеризується фраземним значенням, компонентним складом та граматичними категоріями й виконує номінативну функцію, а разом з нею характеризує названий фраземою предмет чи його динамічні й статистичні ознаки» [15, с. 240].

Класифікувати фразеологізми можна на функціональному, граматичному (морфологічному і синтаксичному), історичному, семантичному рівнях.

Розглянемо семантичну класифікацію за В. Виноградовим, до уваги якої береться ступінь з'єднаності складових і співвіднесеність значення усього вислову з семантикою окремих його складників.

До першого з трьох типів фразеологізмів, мовознавець відносить *фразеологічні зрощення* – фразеологізми, що не поділяються, не розкладаються, а значення окремих слів яких, не збігаються з цілісним значенням словосполучення: *замилювати очі* – обманювати, *дати драла* –

втекти, *розбити глек* – посваритися. Також до фразеологічних зрощень належать мовні звороти, які містять застарілі граматичні форми та слова: *глас воіющого в пустині* – даремні думки, *бити байдики* – ледарювати, *збити з пантелику* – заважати. Фразеологічні зрощення називають ще ідіомами, наприклад: *з'їсти собаку* – бути досвідченим у якійсь справі.

Другий тип: **фразеологічні єдності** – стійкі, неподільні словосполучення, що характеризуються образністю та емоційно-експресивною забарвленістю, а значення яких певною мірою пов'язане зі значенням слів, що входять до їх складу: *тримати язик за зубами* – мовчати, *заливатися сльозами* – плакати, *дивитися крізь пальці* – не помічати чогось. До фразеологічних єдностей відносять каламбурні вислови, прислів'я і приказки, влучні вирази з літературних джерел, або крилаті слова, яким властиві лаконізм і афористичність висловленої думки, наприклад: *кров з молоком* – свіже, рум'яне обличчя, *вивести на чисту воду* – викрити когось, *сім п'ятниць на тиждень* – постійно змінювати думки, плани, рішення.

Третій тип: **фразеологічні сполучення** – стійкі мовні звороти, де є одне центральне слово, а інші – залежні від нього та можуть сполучатись з іншими словами, тобто, їм притаманна певна самостійність складових частин: *порушити питання, чиста совість, бере сум*. За будовою фразеологічні сполучення складаються з двох або більше компонентів: *справа честі, людина великої душі, глухий кут*.

Класифікація В. Виноградова тривалий час займала панівне становище у дослідженні фразеології і найчастіше застосовувалася без будь-яких змін до вивчення фразеологічних одиниць не лише російської, а й інших мов. Не зважаючи на це, науковці відмічають, що розмежування зрощень та єдностей не зовсім чітке, адже вчений не називає характерних критеріїв кожного з типів фразеологізмів. Удосконаленням даної класифікації займався М. Шанський, що приєднав ще один, четвертий тип: **фразеологічні вирази** – стійкі у своєму складі і вжитку фразеологічні звороти, які не лише цілком складаються із слів з вільними значеннями, а й семантично членимі: *оптом та*

вроддїб, не все то золото, що блищить. Слова, з яких вони складаються, не можуть мати синонімічних замінів, а також фразеологічні вирази не містять компонентів із фразеологічно зв'язаним значенням. До них відносять й мовні кліше [27].

Окрім семантичної, до німецької фразеології може бути застосована функціонально-стильова класифікація та систематизація за етимологією на запозичені та власне німецькі.

З'являється можливість класифікувати німецькі фразеологізми за структурною ознакою. В сучасній лінгвістиці відома структурно-семантична класифікація А. М. Іскоз та А.Ф. Ленкової, суть якої, полягає у розподілі фразеологізмів німецької мови на наступні групи: *парні слова, ідіоми, крилаті вирази, прислів'я.*

Парні слова (Wortpaare) – стійкі словосполучення, що складаються з двох слів. Саме в німецькій мові парні слова поширені та характерні, як фразеологічні сполуки. Обидва слова відносяться до однієї частини мови, наприклад: *Mann und Maus* (іменник), *schalten und walten* (дієслово). Сполучник *und* найчастіше виступає зв'язуючим компонентом парних слів: *Nacht und Nebel, Zweck und Ziel, weit und breit.* Рідше зустрічаються парні слова з прийменниками: *Schritt für Schritt, Stunde um Stunde,* або з прийменником та сполучником *und*: *nach Brauch und Sitte, durch dick und dünn.* Смилова цілісність парних сполучуваних слів обумовлюється такими причинами:

1) єдністю образу в метафоричних парних сполученнях: *mit Haut und Haar, mit Herz und Hand, weder Hand noch Fuß rühren.*

2) відношенням до одного і того ж або близького поняття: *ganz Auge und Ohr sein.*

Для парних сполучень сучасної німецької мови найбільш типовою структурою є сполучення субстантивних компонентів (відносні прикметники). До характерних морфологічних особливостей відносять відсутність артикля та випущення флексії: *mit Herz und Mund versprechen, auf Herz und Nieren prüfen.*

Семантична цілісність підтримується й фонетичними засобами – наголосом, рифмою [35].

Ідіому (Idiome) – утворюють найбільшу групу стійких словосполучень в німецькій фразеології, характеризуються незмінністю, образністю, сума значень їх компонентів не відповідає загальному значенню виразу: *auf der Bärenhaut liegen* (дослівно: лежати на шкурі ведмедей) – лінуватись, *lange Beine haben* (дослівно: мати довгі ноги) – довго тривати, *jemandem einen Floh ins Ohr setzen* (дослівно: пустити комусь блоху у вухо) – стурбувати когось, *nicht auf dem Kopf gefallen sein* (дослівно: не впасти на голову) – розуміти, думати.

Загальне значення ідіоматичних виразів може бути як вмотивованим, так і невмотивованим. До вмотивованих ідіом належать ті, сенс яких можна зрозуміти зі значення їх компонентів: *ins Auge fallen* – кидатись в очі, *sich den Kopf zerbrechen* – ломати голову, *die Nase in etwas stecken* – сувати ніс, куди не треба. До невмотивованих відносяться ті, сенс яких не впливає з суми значень компонентів: *jemandem Beine machen* (дослівно: робити комусь ноги) – підганяти, *Rosinen im Kopf haben* (дослівно: мати ізюм в голові) – зазнаватись. Критерій вмотивованості суб'єктивний і залежить від рівня культури та освіченості мовця [35].

Крилаті вирази – особливий вид стійких словосполучень, до яких відносяться афоризми, цитати, сентенції, висловлювання письменників, вчених, політиків, артистів. А. Іскоз та А. Ленкова ділять крилаті вирази за їх походженням на 6 груп: біблійські, міфологічні, народні, історичні, політичні, літературні:

1)з-поміж біблійських відомі такі: *in dem siebenten Himmel* – на сьомому небі, *verbotene Frucht* – заборонений плід.

2)антична міфологія збагатила світ такими крилатими виразами, серед яких також є соматичні (що стосуються тілесності): *Achillesferse* – Ахіллесова п'ята, *eine Schlange am Busen nähren* – пригріти змію на грудях/за пазухою.

3)забобони, що зберіглися в народі, знайшли своє відображення у фольклорі, народних казках: *der gute, böse Geist* – добрий, злий дух.

Прислів'я – констатують якості людей та явищ, дають їм оцінку, у своїй сумі становлять начебто збір правил, якими людина має керуватися у повсякденному житті: *eine Regel ohne Ausnahme, Ein unglücklich kommt selten allein, man soll den Tag nicht vor dem Tag Abend loben*. Семантика прислів'я так само стійка, як і її форма. Однак прислів'я часто виступають не в самому узагальнено-переносному абстрактному значенні, а лише у вузькому сенсі. Інакше кажучи, ступінь фактичного узагальнення в прислів'ях може бути різним. Так, наприклад: *aller guten Dinge sind drei* – Бог любить трійцю, означає лише те, що в даних умовах що-небудь необхідно зробити тричі. Саме відхилення сенсу прислів'я від узагальненого значення, що впливає з його компонентного складу, і можливість вживання у специфічному сенсі, утримують в мовному побуті деякі прислів'я, що спочатку виражали мораль, погляди і соціальні умови, які не зовсім актуальні на сьогодні: *Gott gibt es den Seinen im Schläfe* (наприклад, про випадкову невдачу), *Alles Gute kommt von oben* (наприклад, про діяльність хорошого керівника), *Gottes Mühlen mahlen langsam* (наприклад, про тяганину), *Reden ist Silber, Schweigen ist Gold* (наприклад, в якості зауваження тому, хто багато розмовляє) та інші [35].

Неоднозначне тлумачення фразеологічних одиниць і в західній лінгвістиці. Так, Теа Шиппан у книзі «Лексикологія сучасної німецької мови» під фразеологізмом розуміє «стійку єдність». Основна сфера фразеологічного складу мови характеризується в неї відтворюваністю, постійністю, лексикалізацією, ідіоматичністю. Автор називає основні критерії фразеологічності і приводить їх докладний опис:

- 1) відтворюваність (фразеологізми є відносно постійними компонентами мовної системи, відтворюваними як єдність, без новоутворень);
- 2) стійкість (фразеологізми є мовноцілісними, їх видозміна можлива лише незначною мірою);
- 3) лексикалізація (фразеологізми, порівняно з вільною синтагмой, утворюють нову семантичну єдність);

4) конституенти фразеологізму можуть втрачати свою самостійність частково, або повністю);

5) ідіоматичність (значення фразеологізму може бути витлумачено за значенням його конститuentів) [40, с. 47].

Семантична класифікація фразеологічних одиниць у плані діяхронії опрацьована Б. О. Ларінім. У становленні переважної більшості фразеологічних одиниць вихідними є вільні звороти мови, повні за лексичним складом, правильні за граматичною будовою і прямі за значенням. Класифікація Б. О. Ларіна ілюструє етапи розвитку та перебудови первісних вихідних словосполучень. Вона включає: а) перемінні словосполучення; б) стійкі словосполучення, що відзначаються наявністю стереотипності, традиційності і метафоричного переосмислення, відходом від первісного значення; в) ідіоми, які відзначаються у порівнянні з стійкими метафоричними словосполученнями більш деформованим, скороченим, далеким від первісного лексичним і граматичним складом і помітним послабленням тієї семантичної подільності, яка зумовлює метафоричність, тобто смислову двоплановість [3, с. 117].

Таким чином, фразеологічні одиниці мають свою форму і зміст. І, розглядаючись як окремі самостійні частини мови, вони функціонують і протиставляються іншим мовним одиницям тільки в діалектичній єдності своєї форми і змісту. Фразеологізмам властиві такі диференційні ознаки: цілісне фразеологічне значення, компонентний склад, граматичні категорії, відтворюваність. Сукупність мовних одиниць, що характеризуються цими ознаками, становить предмет і обсяг фразеології як лінгвістичної дисципліни

Класифікація за В. Фляйшером. Автор стверджує, що класифікації допомагають нам зрозуміти динаміку та гнучкість системи. У праці «Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache» він пропонує як семантичні, так і синтаксичні, а також структурні та функціональні критерії класифікації. Він виділяє такі типи фразеологізмів: номінативні, комунікативні, фразеологічні шаблони, морфологічно-синтаксичну класифікацію, що розмежовує ад'єктивні,

адвербіальні, субстантивні і вербальні класи фразеологізмів [33, с. 117]. Вчений встановлює наступні взаємозв'язки між фразеологізмам та словом, що належить до певної частини мови:

1)Фразеологізм, як і слово, виконує синтаксичну роль в якості члена речення;

2)Фразеологізм має ті ж самі морфологічно-граматичні категорії, що й відповідні еквіваленти, що виражені окремим словом: як «іменник» або «прикметник» – родом, числом, відмінком; як «дієслово» – часом, особою, числом;

3)Фразеологізм має валентність. Фразеологізм в ролі «дієслова» можуть бути одновалентними та полівалентними;

4)Фразеологізми при утворенні речення мають бути семантично узгоджені, як і слова [33, с. 117].

Всі чотири класи фразеологізмів відрізняються за синтаксичною структурою.

1. Субстантивні фразеологізми найчастіше складаються з іменника та різних видів означення.

2. Ад'єктивні фразеологізми включають лише такі словосполучення, котрі вживаються як єдине ціле, в якості присудка або попереднього означення.

3. Синтаксичні структури адвербіальних фразеологізмів утворюються за допомогою іменника в якості опорного слова або базового елемента.

4. Віддієслівні фразеологізми – найчисленніша група, яка характеризується різноманітністю структур, що обумовлена здатністю дієслова утворювати словосполучення з іменниками, прикметниками, прислівниками, а також іншими дієсловами. В. Фляйшер виділяє 3 групи віддієслівних фразеологізмів, залежно від базового компонента:

1)з субстантивним базовим компонентом;

2)з ад'єктивно-адвербіальним;

3)з другим віддієслівним компонентом [33, с. 117].

І. І. Чернишова пропонує класифікувати фразеологізми за структурно-семантичною класифікацією, що так само, як класифікація В.Виноградова передбачає три групи фразеологічних одиниць: фразеологічні єдності, фразеологічні вислови, фразеологічні сполучення.

Фразеологічні єдності виникають не в результаті зміни значень окремих компонентів словосполучення, а зміною значення всього комплексу «ніби накладанням на нього свіжого семантичного або експресивного пласта»; втрачається індивідуальний смисл слів-компонентів, вони утворюють неподільне семантичне ціле. З часом, образна вмотивованість може втрачатися або слабшати до повної демотивації, це, як правило може трапитись тоді, коли фразеологізм створюється на переосмисленні таких перемінних словосполучень, які позначали конкретні звичаї німецького народу і вийшли з вжитку; внаслідок архаїзації лексики; внаслідок наявності в складі фразеологізму жаргонної чи професіональної лексики. Фразеологічна єдність зберігає свою експресивність, незалежно від контексту. Як зауважує І. Чернишова, За граматичною структурою фразеологічні єдності є словосполученнями, два види яких мають твердо фіксовані структурні особливості. Це парні сполучення (*Wortpaare, Zwillingsformeln*) і компаративні фразеологічні одиниці. Парні сполучення – це фразеологізми з цілісним значенням, які складаються з двох однорідних слів (іменники, прикметники, дієслова, прислівники), що з'єднані між собою за допомогою сполучників *und, oder, weder...noch*. Єдність образа в метафоричних парних сполученнях, віднесеність до одного і того ж або близького/родового поняття більш високого порядку – виступають причинами смислової єдності парних словосполучень. Сучасна німецька мова пропонує найбільш типову структуру поєднання для парних сполучень – субстантивну. Другу групу фразеологічних єдностей, на думку І. Чернишової, складають компаративні фразеологізми – стійкі та відтворені сполучення слів, специфіка яких ґрунтується на порівнянні.

Фразеологічні вислови – одиниці, що є предикативним сполученням слів і речення, за своєю граматичною структурою (прислів'я загального вжитку, приказки, крилаті вирази, стійкі і відтворювані модальні вислови та вигуки).

Фразеологічні сполучення, за І. Чернишовою – це одиниці, що виникли в результаті одиничного поєднання одного семантичного перетвореного компонента (фразеологічні сполучення термінологічного та нетермінологічного характеру) [30, с. 35-59].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Найбільш прототипним жанром політичного дискурсу є політична промова, що являє собою публічний виступ – ефективний засіб для демонстрації лідерства та одержання визнання.

Існує багато визначень політичного дискурсу, його класифікацій за функціями, формою, жанрами.

В ідеалі, політичний дискурс має виконувати інформативну, регулятивну, інструментальну, референтну функції та сприяти виробленню вербальних механізмів зв'язку між народом та владою.

Очевидним є факт, що тематичні сфери або тематичні змісти зумовлюють використання фразеологізмів.

Публічний виступ політичного діяча пронизаний ідеями боротьби за владу, що накладає свій відбиток на мовностилістичні особливості тексту.

Оскільки, політичний дискурс має власну субмову (лексику, фразеологію, пареміологію), задля ширшого розуміння її суті, було розглянуто теоретичні засади фразеологічної складової.

Фразеологічні одиниці, що функціонують в політичному дискурсі, утворюють корпус політичної фразеології. Лінгвісти звертають увагу на маніпулятивність сучасного політичного дискурсу, намагаються описувати арсенал засобів впливу на свідомість мас, серед яких особливе місце займають фразеологізми, що включають у текст як в оригінальному, так і трансформованому вигляді, з заміною компонентів та ін.

Фразеологізми використовують для передачі образного уявлення. Як відомо, релевантними ознаками політичного дискурсу є інформативність, експресивність, образність, апеляція до емоцій, адже інформація, розрахована

на масового адресата, повинна бути не тільки змістовно-раціоналістичною, а й емоційно-заражаючою. Дана характеристика відноситься й до політичних текстів, вона обумовлена тим, що їм властива єдність функції впливу та інформаційно-змістовної функції, мовна реалізація яких, являє собою послідовну співвіднесеність стандартів та експресивів.

Фразеологізми допомагають чітко висловлювати думки під час оцінки явища, формувати позитивне або негативне ставлення до подій, встановлювати контакт.

Політичні промови можна вважати мовленнєвими актами, адже в них беруть участь адресант і адресат, наявні такі ознаки, як інтенційність, цілеспрямованість, конвенційність. Політики часто використовують фразеологічні одиниці, незалежно від типу мовленнєвого акту (локуція, ілокуція, перлокуція, репрезентативи, директиви, комісиви, експресиви, декларативи).

Існують класифікації фразеологічних одиниць на семантичному, функціональному, історичному, граматичному (морфологічному та синтаксичному) рівнях.

Проаналізовані класифікації дають можливість визначити спільні та відмінні риси, розподілених за певними критеріями, фразеологічних одиниць. За своєю семантикою, фразеологічні одиниці достатньо розгалужені. На сучасному етапі досліджується широкий спектр особливостей фразеологізмів, відповідно до їх системних зв'язків та явищ, що їх оточують.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ВИСТУПАХ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ.

Науковці погоджуються, що політична промова співвідноситься з групою людей – політиків, чиє мовлення має індивідуальні особливості, проте відображає тенденції розвитку певної мови (або національно-регіонального варіанта мови) в цілому. Мовлення політиків – це певним чином еталон, що відображає норми стандартної вимови даного соціуму. Політичну основу нації представлено найбільш освіченими громадянами, тому логічно припустити, що їхнє мовлення є правильним і може слугувати зразком. Принципове значення має й те, що зміст політичної промови повинен бути доступним для сприйняття соціумом, тобто і своєю інформацією, і вербальним її втіленням він має відповідати активній чи хоча б пасивній мовній компетенції загальної маси членів етнічного колективу.

Однією з центральних функцій політичної комунікації можна вважати використання мови як засобу впливу на потенційного виборця, маніпулювання його свідомістю, діями, підштовхування до прийняття конкретної точки зору.

В основі фраземного значення лежить образне (метафоричне) значення, яке виникає на підставі значень складників (мовного матеріалу), з яких утворилась фразеологічна одиниця.

Отже, термін «фразеологізм» усталився в сучасному мовознавстві як найменування семантично неподільного словосполучення слів, що називає предмет та явище і дає їм оцінку. Крім того, фразеологізм може становити окреме речення або виконувати функцію окремого члена речення.

Розглянемо фразеологічну складову політичного дискурсу, а саме німецькомовних політичних промов.

2.1 Структурно-граматичні особливості фразеологізмів

Підхід до фразеологізмів як до знаків системи мови неминує передбачає єдність форми і змісту. Ця єдність не суперечить можливості щодо розмежованого аналізу семантики і формальної синтаксичної структури фразеологічних одиниць. З боку семантики фразеологізмам властиве цілісне глобальне значення. Вони можуть мати аналітичний, розчленований характер, однак функціонально, в акті комунікації, такі значення сприймаються як щось цілісне, понятійне єдине. З боку форми граматичної структури фразеологізми виявляють чітке розмежування. Серед них наявні одиниці, співвідносні із словосполученням, а також утворення, співвідносні з реченням. Дещо більша диференціація серед фразеологізмів спостерігається щодо їх лексично-граматичного розряду. Це виявляється у відношеннях самостійних одиниць мови. Вступаючи у взаємозв'язки в мовленні, вони підпорядковуються загальним законам словосполучення одиниць, що мають чітке категоріальне визначення [27, ст. 66].

Фразеологізми типу словосполучення – це ті фразеологізми, що співвідносні зі словосполученням, а також з різними частинами мови, і організуються за моделями вільних словосполучень, властивих тій чи іншій мові [27, ст. 67].

За Я. Баран, з урахуванням граматичних категорій, що властиві фразеологічним одиницям, виділяють субстантивні, дієслівні, ад'єктивні, адвєбіальні фразеологізми, що виконують різні синтаксичні функції у реченні, основні такі, як підмет, присудок, означення, обставини [27, ст. 67].

Субстантивні фразеологізми мають граматичні категорії числа, роду, відмінка та об'єднані загальним значенням предметності чи особи. Дієслівні фразеологізми характеризуються наявністю граматичної категорії часу, виду,

осорби, числа, способу і стану. Ад'єктивні фразеологізми виражають якісну характеристику предмета та їм властива категорія роду і числа. Адвербіальним фразеологізмам властиво виражати означення ознаки, а також вони поділяються на якісні та обставинні, кожен клас характеризується властивими їм особливостями, як, наприклад, адвербіальні фразеологізми способу дії, міри, ступеня і тд [27, ст. 67-70].

Розглянемо фразеологізми зі структурою речення.

Прислів'я, приказки, афоризми, крилаті фрази, деякі модальні та вигуківі, частина номінальних фразеологізмів – це фразеологізми з граматичною структурою речення (комунікативні фразеологізми або стійкі фрази).

Найчастіше можна зустріти *прислів'я та приказки*, що класифікуються як прості та складні речення дидактичного змісту, висвітлюють життєву мудрість або мораль. Хоча у мовах світу існує багато однакових або дещо трансформованих прислів'їв та приказок, як правило, це прямі чи опосередковані запозичення, переважно з грецької та латинської мов. Вони завжди є частиною складного семантичного цілого, але в контексті виступають як самостійні або іноді вставні речення. За рахунок звертань, вставних чи модальних слів, прислів'я та приказки легко набувають популярності.

Афоризми, крилаті фрази та максими – замкнені фрази, схожі за характером (щодо знаковості) на прислів'я та приказки. В контексті, аналогічно займають окреме місце, як самостійні речення і не здатні до словесного поширення.

Вигуківі та модальні фразеологізми, як і всі раніше згадані, займають окреме місце в контексті, можуть вживатися в реченні і без окличного знака, відокремлюватися від решти контексту комою.

Проте фразеологізмам, що своєю граматичною структурою належать до речень, так би мовити, до комунікативних одиниць, а змістом – до номінативних, властиві дещо інші властивості. Вони легко поширюються словами, другорядними членами речення, що не належать до їх стійкої структури. Також, іноді, модальні фразеологізми, що виражають заперечення,

ствердження, прагнення або відношення до висловлювання з погляду його достовірності – виділяють в окрему групу.

Класифікація структурно-граматичних типів фразеологізмів залежить від позиції філолога та його позиції стосовно фразеології [27, ст. 56].

Дана класифікація корелює з класифікацією В. Фляйшера, отже розглянемо фразеологізми за морфологічно-синтаксичною класифікацією В. Фляйшера, що вважається однією з найдетальніших та, так само, ґрунтується на розподілі фразеологізмів в окремі групи за їх приналежністю до певної частини мови.

У межах цієї класифікації виокремлюють чотири групи фразеологізмів: субстантивні, ад'єктивні, адвербіальні та віддієслівні.

1. Субстантивні:

А) означення, виражене прикметником, + іменник:

der rote Faden; das traurige/dunkle/lange Kapitel;

Б) іменник + означення, виражене іменником в родовому відмінку:

der Abend des Lebens; das Salz der Erde; im Taumel der Sinne; die Fahne des Kampfes; das Zentrum der Aufmerksamkeit;

В) іменник + прийменникове означення:

Eine Flut von Briefen/Protesten; ein Schwall von schönen Worten;

Г) іменник + незмінюваний іменник:

Stunde Null, Mutter Natur;

Д) парні сполуки в функції іменника:

das A und O;

2. Ад'єктивні фразеологізми:

А) прикметник / прислівник + дієприкметник II:

Gut gemacht, frei erfunden;

Б) парні сполуки прикметника зі змінним другим компонентом:

Kurz und bündig; klipp und klar; heil und unversehrt;

В) прийменник *zum* + інфінітив + прикметник:

Zum Sterben schön, zum Platzen voll, zum Abgewöhnen schlecht.

3. Адвербіальні фразеологізми:

А) прийменник + іменник:

Zum Abgewöhnen; zum Anfassen; auf Abwegen; unter Tage;

Б) прийменник + іменник в ролі поширеного означення:

Im Schoss der Natur;

В) прийменник + іменник + прийменник:

Von Anfang an; von Ewigkeit her;

Г) прийменникова група іменника:

Hoch zu Ross;

Д) прийменник + прислівник / прикметник:

In bar, im Grünen, im Freien;

Е) іменник + und + іменник:

Tag und Nacht;

Є) прийменник + прислівник / прикметник + und + прислівник / прикметник:

Kurz und bündig; klipp und klar; heil und unversehrt; stets und ständig;

Ж) прийменник + іменник + und + іменник:

in Schutt und Asche; mit Ach und Krach, auf Biegen und Brechen; mit bestem Wissen und Gewissen;

З) конструкції різного виду в родовому відмінку:

schweren Herzens, guten Gewissens;

І) компаративні фразеологізми:

Päpstlicher als der Papst sein; wie auf Nesseln sitzen; wie (die) Fliegen sterben/umfallen;

Залежно від базового компонента В. Фляйшер виділяє 3 групи віддієслівних фразеологізмів: з субстантивним базовим компонентом, з ад'єктивно-адвербіальним і з другим віддієслівним компонентом.

4. Віддієслівні фразеологізми.

А) з субстантивним базовим компонентом:

Eine Brücke schlagen; zu Ende gehen; über den Berg sein; eigenen Weg gehen; alle Karten in der Hand behalten; die Karten gut mischen; wie Phoenix aus der Asche

steigen; vom Regen in die Traufe bringen; die Sonne lacht; die Zeit drängt; sich zu Herz nehmen; einen Bogen spannen; in Kraft treten; eine Brücke schlagen; Karten im Spiel haben; die Karten aufdecken; in einem Boot sitzen; vom Zaun brechen; die wichtige Rolle spielen; Steine in den Weg legen; die Hebel in Bewegung setzen; den Boden vorbereiten; bei Null anfangen; auf der Nase herumtanzen; über Bord werfen; keinen Stein auf dem anderen lassen; die Flinte ins Korn werfen; auf dünnem Eis gehen; unter die Nase reiben; ins Detail gehen; in der Hand haben; im Auge haben; aus den Augen verlieren; zum Schweigen bringen; die Tür offenhalten;

Б) з ад'єктивно-адвербіальним компонентом:

Hitzig werden; daneben gehen; kaputt machen; heiß umkämpft sein;

В) з другим віддієслівним компонентом:

etw./nichts zu tun haben; etwas sein lassen; etwas gelten lassen.

Очевидним є факт, що найбільшу групу фразеологізмів за морфологічно-синтаксичною класифікацією займає група віддієслівних компонентів, з базовим субстантивним компонентом. Адвербіальна група – друга за поширеністю: прийменник + іменник (4); прийменник + іменник в ролі поширеного означення (1); прийменник + іменник + прийменник (2); прийменникова група іменника (1); прийменник + прислівник / прикметник (3); іменник + und + іменник (1); прийменник + прислівник / прикметник + und + прислівник / прикметник (4); прийменник + іменник + und + іменник (4); конструкції різного виду в родовому відмінку (2); компаративні фразеологізми (3). Субстантивна група фразеологізмів (12) займає третє місце за регулярністю вживання – означення, виражене прикметником, + іменник (2); іменник + означення, виражене іменником в родовому відмінку (5); іменник + прийменникове означення (2); іменник + незмінюваний іменник (2); парні сполуки в функції іменника (1). Ад'єктивна група характеризується найменшою кількістю фразеологізмів (8), що свідчить про непопулярність вживання граматичної структури прикметник / прислівник + дієприкметник II (2); парних сполуки прикметника зі змінним другим компонентом (3); прийменника zum + інфінітив + прикметник (3).

2.2 Класифікація фразеологізмів, що вживаються в політичних промовах.

Як правило, під політичною промовою ми розуміємо словесне повідомлення, направлене на адресата (аудиторію), за допомогою якого, оратор висловлює власні політичні погляди та думки або «прозовий твір, призначений для усного виголошення перед певною аудиторією з метою переконати слухачів у справедливості думок оратора і таким чином вплинути на їх волю» [10].

Політична доповідь виголошується здебільшого керівниками держави. Вона є поширеною формою донесення та роз'яснення суспільству питань внутрішньої і зовнішньої політики країни. З нею офіційні особи виступають на з'їздах, сесіях, міжнародних форумах (це може бути також трансляція по радіо та телебаченню). Ці доповіді насичені новими ідеями, спрямованими на вирішення питань внутрішнього і міжнародного життя країни.

Залежно від змісту, мети, форми та способу виголошення промов вони поділяються на різновиди. До основних видів промов відносять такі:

- інформаційні (пізнавальні), мета яких проінформувати про щось нове, невідоме, тема їх завжди актуальна й цікава;
- агітаційні (мітингові) промови завжди закликають аудиторію до певних дій чи до їх припинення;
- переконувальні промови мають містити логічні засоби доказовості (часом цей вид розглядають як підвид агітаційної);
- розважальні мають на меті викликати насолоду в аудиторії від її сприйняття, розважити слухачів;
- повчальні промови наповнені духовними чи моральними настановами, а також можуть містити певні практичні поради;

- політичні промови стосуються актуальних проблем суспільного життя, а також можуть містити рекомендації щодо вирішення поставлених завдань;
- урочисті промови містять позитивну оцінку певної особи чи події, серед інших видів промов цей вид відрізняється піднесеною емоційністю.

З потребою виражальних засобів комунікації – вербального вираження почуттів, емоційних оцінок, засобів емоційного впливу, влучних характеристик людини, предметів, явищ, конкретизації явища чи факту – виникають фразеологізми [10].

Розглянемо фразеологічні одиниці в політичних промовах німецьких політиків, а саме федерального канцлера Німеччини Ангели Меркель, членів бундестагу Хубертуса Хайля та Керстін Грісе, попереднього федерального канцлера Німеччини Гельмюльта Коля, попереднього федерального президента Німеччини Романа Херцога, німецького політика Фрідріха Мерца, австрійського політика Єви Главішник.

Можна виділити декілька прикладів ідіоматичних виразів:

- 1) Єва Главішник у своїй промові «Krone – Sommergespräch» використала невмотивований ідіоматичний вираз, сума значень компонентів якого, не відповідає загальному значенню виразу: «Nicht *die Flinte ins Korn werfen!*» – спасувати перед труднощами, скласти зброю (дослівно: не кидайте дробовик в зерно) [5].
- 2) Фрідріх Мерц під час виступу «letzten suizidalen Phase ihrer Existenz als Volkspartei», висловився так: «Oder lassen die sich von einem Dauerstudenten, der noch nie in seinem Leben Geld verdient hat, *auf der Nase herumtanzen?*» – аналогічно, невмотивований ідіоматичний вираз, що означає сукати мотузки з кого-небудь (дослівно: танцювати на носі) [62].
- 3) Роман Херцог в промові «Über Stiftungsarbeit» висловився наступним чином: «Wir brauchen nicht *alles Bewährte über Bord zu werfen*. Aber Erneuerung tut Not, schon um das Bewährte für die Zukunft zu sichern» – вмотивований ідіоматичний вираз, що означає викидати за борт, позбуватися [7].

- 4) Висловлювання Забіне Радтке в «Politik lässt sich bei Schulen Zeit»: «Wir **wollen nichts vom Zaun Brechen**, sondern müssen erst die Zahlen auseinandernehmen» – невмотивований ідіоматичний вираз, що означає провокувати або розпочинати сварку (дослівно: ломати огорожу) [64].
- 5) «**Der liegt auf der Hand**, denn der Fall Westergaard berührt die Frage, ob ein Zeichner in Europa satirisch zeichnen darf» – невмотивований ідіоматичний вираз у промові Ангели Меркель «In Toleranz und Respekt miteinander Leben», що означає очевидно, зрозуміло [20].

Тематично фразеологізми, що вживались вищезгаданими політиками можна класифікувати таким чином:

Час: *die Zeit drängt* [27]; *Tag und Nacht* [50]; *etw. geht zu Ende* [34];

Успіх: *über den Berg sein* [52]; *eigenen Weg gehen* [32]; *alle Karten in der Hand behalten* [12]; *die Karten gut mischen* [22]; *wie Phoenix aus der Asche zu steigen*[58]; *vom Regen in die Traufe bringen* [55]; *die Sonne lacht* [24]; *das Zentrum der Aufmerksamkeit* [22]; *In der Ruhe liegt die Kraft* [8]; *Ausnahmen bestätigen die Regel* [1]; *Scherben bringen Glück* [64]; *heller Kopf* [6];

Емоції: *Gott sei Dank* [36]; *sich zu Herz nehmen* [65]; *Oh Mensch* [62];

Наполегливість/ Рішучість: *mit ganzer Kraft* [47]; *mit aller Kraft* [45]; *ein für alle Mal* [31]; *Schritt für Schrit* [48]; *Zwei Schritte vorwärts, einen zurück* [60]; *über kurz oder lang* [53]; *einen Bogen spannen* [28]; *aller guten Dinge drei sind* [11]; *Kurz und bündig* [10];

Снівпраця: *in Kraft treten* [9]; *eine Brücke schlagen* [29]; *Hand in Hand* [37]; *die Tür offenhalten* [3]; *welche Karten in Spiel haben* [57]; *die Karten aufdecken* [21]; *für null und nichtig erklären* [35]; *in einem Boot sitzen* [40]; *vom Zaun brechen* [63]; *die wichtige Rolle spielen* [26]; *Steine in den Weg legen* [49]; *der rote Faden* [19]; *Das A und O* [16]; *die Welt mit den Augen des anderen sehen* [25]; *Gegensätze ziehen sich an* [4]; *die schwarze Arbeit* [23]; *Die Ratten verlassen das sinkende Schiff* [2];

Дія: *die Hebel in Bewegung setzen* [54]; *den Boden vorbereiten* [18]; *bei Null anfangen* [15]; *auf der Nase herumtanzen* [61]; *über Bord werfen* []; *keinen Stein auf dem anderen lassen* [44];

Поразка: *die Flinte ins Korn werfen* [5]; *kaputt machen* [43]; *in Schutt und Asche* [42]; *das traurige/dunkle Kapitel* [17]; *Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein* [66];

Невпевненість: *auf dünnem Eis gehen* [13]; *wie auf Nesseln sitzen* [56]; *Es ist nicht alles Gold, was glänzt* [33];

Контроль: *unter die Nase reiben*[51]; *ins Detail gehen* [41]; *in der Hand haben* [39]; *im Auge haben* [38]; *aus den Augen verlieren* [14]; *das A und O* [16]; *zum Schweigen bringen* [59].

Структурно-семантична класифікація фразеологізмів за І. Чернишовою

Фразеологічні єдності:

- Парні сполучення: *Tag und Nacht; in Schutt und Asche; mit Ach und Krach; kurz und bündig; klipp und klar; groß und klein; wohl oder übel; weder Fisch noch Fleisch.*
- Компаративні єдності: *Wie ein Affe auf dem Schleifstein sitzen; wie auf Nesseln sitzen;*
- Фразеологічні єдності інших типів: *Einen Bogen überspannen; Steine in den Weg legen; den Boden vorbereiten; die Flinte ins Korn werfen; aus den Augen verlieren; auf der Nase herumtanzen; im Auge haben; vom Zaun brechen; auf dünnem Eis gehen; die Auge in der Hand haben; in einem Boot sitzen; über Bord werfen; Karten im Spiel haben; die Karten aufdecken; vom Regen in die Traufe bringen; das Salz der Erde; der rote Faden; unter Tage; hoch zu Ross; nicht mehr alle Nadeln an der Tanne haben; das Zentrum der Aufmerksamkeit; die Tür offenhalten; die wichtige Rolle spielen; sich zu Herz nehmen.*

Фразеологічні вислови:

- Прислів'я загального вжитку, приказки та крилаті вислови: *Aller guten Dinge sind drei; Zwei Schritte vorwärts, einen zurück; Die Ratten verlassen das sinkende Schiff; alte Liebe rostet nicht; Wer zuerst kommt, mahlt zuerst;*

Scherben bringen Glück; Es ist nicht alles Gold, was glänzt; Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein; Ausnahmen bestätigen die Regel; In der Ruhe liegt die Kraft; Stille Wasser sind tief; Lange Rede, kurzer Sinn; Aufgeschoben ist nicht aufgehoben; Aus den Augen, aus dem Sinn; Gegensätze ziehen sich an; Geld regiert die Welt.

- Стійкі й відтворювані вигукки і модальні вислови: *Gut gemacht; Gott sei Dank; Oh Mensch.*

Фразеологічні сполучення:

- Термінологічного характеру: *heller Kopf; die Eulersche Zahl; die gemischte Zahl; der absolute Nullpunkt.*
- Нетермінологічного характеру: *Das traurige Kapitel; die schwarze Arbeit; das dunkle Geschäft, der weiße/schwarze Neid; die goldene Weisheit.*

Серед трьох груп фразеологізмів за класифікацією І. Чернишової, кількісно найбільшу групу представляють фразеологічні єдності, а от найменш вживаною є група фразеологічних сполучень.

ВИСНОВКИ РОЗДІЛ 2

Виходячи з аналізу класифікацій, можна дійти висновку, що автори визначають критерії розподілу фразеологізмів по групах, спираючись на мету дослідження, розуміння фразеології, в цілому. Існує низка варіацій класифікування фразеологічних одиниць, вони можуть характеризуватися різноманітністю граматичних, семантичних структур, функціональною та історичною приналежністю. Граматична класифікація представлена двома різновидами: морфологічним та синтаксичним, морфологічна класифікація ґрунтується на співвідношенні фразеологізмів з певними частинами мовами (іменник, дієслово, прислівник і тд.); під синтаксичною класифікацією розуміють розподіл фразеологізмів на основі виконання синтаксичних функцій в реченні (підмет, присудок, додаток і тд.).

В роботі класифіковано фразеологічні одиниці, виявлені в ході дослідження політичних промов німецьких політичних діячів за морфологічно-синтаксичною класифікацією В. Фляйшера та за структурно-семантичною класифікацією І. Чернишової. Також наведено тематичну класифікацію фразеологічних одиниць.

З понад двохсот (210) промов було виділено понад сто (105) фразеологічних одиниць. Кількість фразеологізмів в промові практично не залежить від її виду, отже, неможливо дійти до єдиного висновку щодо частоти вживання стійких словосполучень. Проте можна стверджувати, що найбільшу групу, за приналежністю до певної частини мови, згідно морфологічно-синтаксичної класифікації В. Фляйшера, становлять віддієслівні фразеологізми

(40) з субстантивним базовим компонентом (33), хоча фразеологізми з ад'єктивно-адвербіальним компонентом (4) та з другим віддієслівним компонентом (3), що є складовими віддієслівної групи, трапляються в промовах німецьких політиків не частіше, ніж ад'єктивні підгрупи фразеологізмів. Друга, за поширеністю група – адвербіальна (24), адже містить 10 підпунктів, кожен з яких, має від одного до п'яти прикладів, без провідної сполуки. Субстантивна група фразеологізмів (12) займає третє місце за регулярністю вживання. Ад'єктивна група характеризується найменшою кількістю фразеологізмів (8), що свідчить про непопулярність вживання даної граматичної структури.

Результати аналізу функціонування фразеологічних одиниць в жанрі політичного дискурсу, за структурно-семантичною класифікацією І. Черенишової такі: група-лідер – фразеологічні єдності (34), що являє собою парні сполучення (8); компаративні єдності (2); та інші типи фразеологічних єдностей (24). Фразеологічні вислови (19), якими можна підкреслювати емоційний стан або повчати – прислів'я, приказки, крилаті вислови (16), вигуки (3) – це ефективний інструмент впливу, проте займають друге місце в класифікації. Майже без уваги залишаються фразеологічні сполучення, що мають термінологічний (4) та нетермінологічний характер (5).

Тематично фразеологізми розділені за умовами їх вживання, німецькі політики роблять акцент на співпраці (17), успіху (12), наполегливості (9), контролі (7) та намагаються не привертати увагу до поразки (5), невпевненості (4), часових рамок (3), прямих емоцій (3). Домінація позитивної іллокуції (або інтенції) створює образ благополуччя в країні та формує довіру між публікою та політиком.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЖАНРУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

В теорії та практиці перекладу важливу роль відіграє питання перекладу фразеологізмів (ідіом, прислів'їв, приказок). Оскільки фразеологізмам притаманні такі ознаки, як афористичність, розмовне забарвлення, лаконізм, образність – їх автентичний переклад викликає труднощі. Фразеологізми використовують як в художній літературі, так і публіцистиці, живому мовленні. Тому проблема перекладу фразеологізмів актуальна й в аспекті загального перекладу.

Переклад фразеологізмів слід розуміти як збереження їх значення, їх образності, їх специфіки у «тканині» мови перекладу. Враховуючи це, можна стверджувати, що: «фразеологізм (як одиниця проміжного, вертикального рівня) також є одиницею перекладу, що перекладається як єдине ціле (з урахуванням актуалізованих у тексті оригіналу внутрішньої форми та змісту, емоційно-експресивних та конотативно-стилістичних нашарувань) незалежно від опори на наявні або відсутні еквіваленти в мові перекладу [27, с. 202].

3.1 Способи перекладу фразеологізмів

Одним з основних критеріїв грамотного та влучного перекладу є розуміння перекладачем сенсу фразеологічної одиниці врахування контексту та культурних

особливостей. Допомогти перекладачу підбирати відповідні еквіваленти можуть фонові знання фольклору, історії, мистецтва обох народів, як мови оригіналу, так і мови, на яку здійснюється переклад. Тобто, задля досягнення адекватного перекладу, за Б. Т. Кашароковим, важливу роль відіграють такі аспекти:

А)лінгвістичний – що включає знання перекладача щодо лінгвістичних та лінгвокраїнозначних реалій, звичаїв, традицій, історичних подій;

Б)когнітивний – що формується залежно від знань перекладача тематики та предмету;

В)ситуативний – що означає здатність перекладача до усвідомлення ситуації (контексту) без ключового слова;

Г)прагматичний – що базується на суб'єктивних знаннях перекладача [17].

Мовознавство пропонує декілька **способів перекладу** фразеологічних одиниць:

- 1)точний переклад, що зберігає загальний зміст і характер фразеологізму;
- 2)переклад, що характеризується видозміною окремих складових частин словесної форми – передача більш творча, ніж точна, буквальна;
- 3)використання прислів'їв та приказок, що є у мові, на яку здійснюється переклад, що передає своєрідний колорит оригіналу;

Найбільш дієвими **видами перекладу фразеологічних одиниць** є такі: дослівний (що слово в слово відповідає першоджерелу), еквівалентно-повний (що повністю відповідає чому-небудь, може його замінити або виражати), еквівалентно-неповний, описовий.

Дослівний переклад – це калькування, тобто, той, що здійснюється шляхом створення слова або вислову за зразком будови відповідного слова або вислову іншої мови. Цей вид перекладу є характерним для перекладу крилатих фраз.

Еквівалентно-повний переклад – полягає в підборі фразеологізму із таким самим значенням, як в мові оригіналу (такий еквівалент, що повністю відповідав би не лише значенню фразеологізму мови оригіналу, а й його внутрішній формі). Є одним із повноцінних способів перекладу фразеологізмів.

Еквівалентно-неповний – не завжди передає своєрідність фразеологізму, отже є небажаним. Здійснюється шляхом пошуку відповідного еквівалентного словосполучення з тим же значенням, але з іншою внутрішньою формою.

Описовий переклад – найменш застосовуваний спосіб перекладу, адже він частково знищує своєрідність, образність та емоційність фразеологізму [27, с. 203].

Особливість перекладу фразеологізмів полягає у своєрідності інтерпретації тексту. Насамперед йдеться про ходи передачі змісту, пошук відповідного еквівалента в мові перекладу. Нерідко фразеологічні одиниці вважають неперекладними. «У перекладі треба добиратися до неперекладного, лише тоді можна по-справжньому пізнати інший народ, іншу мову» – за словами Й. В. Гете.

Труднощі перекладу фразеологізмів політичного дискурсу полягають у їх ідентифікації, складності передачі емоційної забарвленості та підтексту, а також обумовлені особливостями їх етноспецифіки. Питання політичної фразеології, на сьогодні, мало досліджене, тому виникає необхідність визначення особливостей їх перекладу.

Відомий теоретик та практик перекладу В. Комісаров відзначає: семантика фразеологічних одиниць – це складний інформативний комплекс, що має як наочно-логічні, так і конотативні компоненти. Найважливіші з них, з погляду добору відповідності в мові оригіналу такі: 1) переносний, або образний компонент значення фразеологізму; 2) прямий, або наочний компонент значення фразеологізму, що становить основу образу; 3) емоційний компонент значення фразеологізму; 4) стилістичний компонент значення фразеологізму; 5) національно-етнічний компонент значення фразеологізму. Інакше кажучи, в перекладі необхідно зберегти смисловий, емоційно-експресивний і функціонально-стилістичний зміст, що передається відповідним стійким словосполученням в контексті оригіналу [27, с. 203].

Дослідження специфіки перекладу фразеологізмів в політичному дискурсі є важливим, оскільки в політичній сфері виникають і проявляються нові тенденції в розвитку мови.

Хоча фразеологічним одиницям і приділяється чимало уваги в лінгвістичних дослідженнях, однак, як і раніше, відсутній єдиний, стандартний підхід до перекладу фразеологізмів. Використання таких прийомів поновлення фразеологізмів, як розширення компонентного складу або розрив, метою яких є посилення впливу на суспільство, надання більшої жвавості і виразності мовлення, неминуче створює додаткові труднощі для перекладача.

Фразеологізми будь-якої мови завжди представляють інтерес для дослідників. Фразеологічні одиниці, або ідіоми, являють собою те, що, ймовірно, можна охарактеризувати як найбільш образну і виразну частину словникового запасу мови.

Складність перекладу німецьких фразеологізмів українською мовою, на думку Л. С. Бархударова полягає в тому, що «...переклад має справу не з мовами, як абстрактними системами, а з конкретними мовними творами, в межах яких, відбувається складне переплетіння і взаємодія якісно різнорідних мовних засобів, що є виразниками значення, – слів, граматичних форм, синтаксичних та "суперсегментних" засобів, які в своїй сукупності передають ту чи іншу семантичну інформацію» [8, с. 17].

Існують різні способи передачі німецьких фразеологізмів українською мовою.

Надзвичайно важливим є збереження всього обсягу реферційних значень та стилістичного забарвлення задля здійснення адекватного перекладу німецьких фразеологізмів українською мовою. Проблема перекладу ускладнюється залежно від кількості зазначених аспектів, які мають передаватися при перекладі:

- 1) основний зміст висловлювання;
- 2) додатковий зміст висловлювання;
- 3) актуалізований зміст;

- 4)жанрово-стильова належність фразеологічних одиниць;
- 5)ступінь мовної стандартності (вживаності).

У їх загальному семантико-стилістичному навантаженні, фразеологізми можуть різнитися також і роллю окремих аспектів.

Окрім того, що не існує єдиного бачення щодо перекладу фразеологізмів, С. Флорін та С. Влахов висувають таку думку: «У шкалі „неперекладності” фразеологізми займають чи не перше місце» [11, с. 179].

Проте вони ж виділяють фразеологічний та нефразеологічний способи передачі.

Фразеологічний передбачає такі типи перекладу:

1. Фразеологічними еквівалентами (абсолютні, повні еквіваленти);
2. Частковими фразеологічними еквівалентами;
3. Відносними фразеологічними еквівалентами;
4. «Індивідуальними» еквівалентами.

Нефразеологічний спосіб передбачає такі типи:

1. Лексичний переклад;
2. Калькування;
3. Описовий переклад.

А також науковці виділяють контекстуальний та вибірковий переклад фразеологізмів та, на відміну від В. І. Карабан, не відносять цей тип до жодної конкретної групи.

Окремими главами класифікує В. І. Карабан переклад фразеологізмів, прислів'їв та прагматичних ідіом. Фразеологізми дослідник пропонує перекладати так:

1. Моноеквівалентний переклад (взаємовідповідність фразеологізмів мови оригіналу та мови перекладу): а)абсолютні фразеологічні моноеквіваленти; б)відносні фразеологічні моноеквіваленти.
2. Вибірковий переклад (обирається найбільш адекватний відповідник з кількох фразеологізмів-синонімів).
3. Вільний переклад: а)калькування; б)описовий переклад.

Прислів'я, на думку В. І. Карабан, слід перекладати такими шляхами:

1. Переклад еквівалентним прислів'ям;
2. Переклад відносним моноеквівалентом;
3. Переклад необразним відповідником;
4. Переклад варіантним відповідником (обирається одне з кількох еквівалентних прислів'їв);
5. Вільний переклад: а) калькування; б) дослівний переклад; в) описовий.

Смисл прагматичних ідіом – повних або еліптичних сталих речень, іноді не виводиться прямо із змісту речення [16].

3.2 Типи перекладу фразеологізмів

Розглянемо переклад фразеологічних одиниць за типами:

1. **Прислів'я** – це народний вислів повчального змісту, що виражений структурою речення. Синтаксична завершеність – одна з характерних рис прислів'я, що відрізняє їх від інших типів фразеологічних одиниць.

Можно виділити три **групи прислів'їв**, з огляду на можливості перекладу:

- 1) *Нейтральні* – що мають повні еквіваленти в у інших мовах, отже, адекватні за формою та змістом;
- 2) Прислів'я, що відрізняються формою, але мають відповідні змістові аналоги у інших мовах;
- 3) *Національно-зabarвлені* – що не мають відповідних паралелей в інших мовах ні формою, ні змістом. [27, с. 206].

Оскільки велика кількість українських прислів'їв мають повні німецькомовні еквіваленти, переклад прислів'їв з першої групи здійснюється просто: «wer nicht arbeitet, soll auch nicht essen» – «хто не працює, той не їсть».

У другій групі прислів'їв однакове семантичне навантаження, хоча, наприклад, тварини різні: «Affen bleiben Affen, auch wem sie in Samt kleidet» – «на свиню хоч і сідло надінь, та все конем на буде».

Прислів'я третьої групи слід перекладати, зберігаючи стислість, лаконічність, смисл, образність: «mit Fragen kommt man durch die Welt» – «язик до Києва доведе».

2. **Приказки** – як відомо, є щось недомовлене, тому іноді вимагають свого завершення, розвитку, іноді підмета або присудка, іноді відповіді на питання. Саме цим зумовлено виникнення їх функціонально-сміслової класифікації, низку структурних моделей та способів їх передачі.

Смислові функції приказок:

- 1) характеристика зовнішніх та внутрішніх якостей людини: як маків цвіт – гарна;
- 2) характеристика фізичного/морального/психічного стану людини: кров з молоком – здоровий;
- 3) визначення та оцінка дії: топтатися на місці – відсутність змін, прогресу.
- 4) обставини – місця, часу дії, причини: не за горами – близько, скоро;
- 5) визначення і оцінка явищ, предметів: китайська стіна – міцний.

Структурні лексико-граматичні моделі, що організовані у формі:

- 1) простого речення: молоко на губах не обсохло;
- 2) дієслівних словосполучень: собаку з'їсти; вивести на чисту воду; 3) іменникових словосполучень: одного поля ягода;
- 4) прислівникових словосполучень: чорним по білому;
- 5) звороту зі словами: хоч греблю гати [27, с.208].

Отже, можна визначити такі **способи перекладу**:

- 1) передача шляхом добору еквівалентів;
- 2) дослівний переклад;
- 3) передача загального смислу приказки;
- 4) локалізація нової приказки на основі приказки першотвору.

3. **Ідіоми** – неподільні, стійкі семантично, лексично, композиційно складні словосполучення. Оскільки, ідіома може мати декілька значень, при перекладі обирається найближчий до контексту еквівалент. Незважаючи на те, що ідіоми відносять до іншого типу фразеологічних сполук, ніж прислів'я та приказки, при перекладі використовують майже ті ж самі засади, що характерні для трансформації приказок та прислів'їв. Слід пам'ятати, що подібні українські та німецькі ідіоми можуть мати різне значення, хоча складаються з однакових семантичних одиниць. Доцільно вдаватися до описової характеристики, за відсутності еквівалента [27, с.209].

4. **Метафори** – їх внутрішня організація може містити той образ, що не буде відомим у мові перекладу. Дослідники пропонують такі ходи:

1)прямий (послівний переклад): передача образу мови оригіналу аналогічним образом мовою мети, що зумовлює відповідне збереження основного смислу: er ist ein Fuchs – він – лис.

2)заміна: заміна образу з мови оригіналу метафорою мовою перекладу: біла ворона – ein schwarzes Schaf.

в)описовий переклад: передача мовної картини тексту оригіналу неметафоричним виразом мови перекладу (деметафоризація): раніше вона була відомою актрисою, але зараз вона в тіні – sie war früher eine berühmte Schauspielerin, aber jetzt hört man nichts mehr von ihr (jetzt ist es ruhig um sie). Цей спосіб перекладу не є доцільним, адже він застосовується до художніх текстів.

П. Ньюмарк розглядає п'ять основних видів метафор та деякі способи їх перекладу: 1)стерту метафору – що не викликає труднощів при перекладі; 2)кліше – деметафоризація (в інформативних текстах), прямий переклад (в експресивних текстах); 3)лексикалізовану – повноцінне відтворення; 4)творчу – вимагає експресивності, що слід зберегти при перекладі/ може бути проігнорована; 5)інновативну – передача смислу або подача прямого перекладу у лапках.

Валентність характеристик та традиції вираження емоційно-оцінної інформації мови перекладу та мови оригіналу метафоричних одиниць уможливорює повний переклад: **метафора – перекладена метафора**. Коли ж ступінь уподібнення різна, перекладач може вдаватися до експлікації змісту у вихідному тексті або імплікації вербально вираженого змісту у вихідному тексті: **метафора – метафора + додавання або усунення**. У випадках лексичної або асоціативної невідповідності застосовується заміна. При перекладі метафор фольклорного, античного, біблійного походження буде доречною традиційна відповідність: **метафора – метафора: а) заміна; б) традиційна відповідність**. Семантичне перетворення застосовується при розходженні традицій граматичного оформлення метафори в мові перекладу та мові оригіналу, що полягає у словесній та граматичній заміні вихідного тексту: **метафора – інша метафора (семантичне перетворення)**. Паралельне іменування метафоричної основи – актуальне тоді, коли перекладається основний на розповсюдженій метафорі текст; важливо зберігати вихідний образ, а за між мовними характеристиками потрібна заміна або семантичне перетворення вихідної метафори: **метафора – не метафора (не метафора – метафора: паралельне іменування метафоричної основи)**. Додавання метафори до тексту перекладу без лінгвістичної мотивації в тексті оригіналу, може бути використаний для посилення образу в тканині тексту першотвору: **безеквівалентний сегмент тексту – метафора**. [27, с. 229-234]

3.3 Переклад фразеологізмів жанру політичного дискурсу

Отже, перейдемо до перекладу фразеологічних одиниць. Доречним є перекладацький аналіз, що ґрунтується на працях зазначених науковців. В ході дослідження передачі фразеологізмів, було використано такі способи перекладу:

Фразеологічні:

Еквівалентний переклад. Передусім, повним еквівалентом передаються інтернаціональні фразеологізми, що виникли на основі легенд, міфів, історичних фактів, літературних та біблійних сюжетів:

1. *Wie Phoenix aus der Asche steigen* [58] – відродитися, повернутися до життя; маємо повний український фразеологічний еквівалент «мов фенікс з попелу». Фразеологізм походить з легенди, що відома багатьом народам, наче існує дивовижний птах, якому даровано безсмертя, і тільки сам він періодично згорає до попелу, щоб відродитися. Приє перекладі збережено форму та зміст фразеологізму;

Deutschland unsere Marktführerschaft liegt – zum Beispiel bei der Umwelttechnologie, im Maschinenbau und anderen Bereichen –, muss man aufpassen, dass nicht durch protektionistische Tendenzen mit Hilfe der Konjunkturprogramme Zeit für die eigene Entwicklung erkaufte wird, zum Beispiel in den Vereinigten Staaten, um dann eines *Tages wie Phoenix aus der Asche zu steigen* und dann natürlich ein viel ernster zu nehmender Konkurrent als vor der Krise zu sein [58].

Саме коли з'ясуємо, в якій сфері ми займаємо лідерські позиції на ринку Німеччини – наприклад, в галузі екологічних технологій, машинобудування та інших областях, – потрібно слідкувати за тим, щоб за рахунок часу для власного розвитку не запроваджувати протекціоністські тенденції через програми економічного стимулювання, наприклад, як в США, для того, щоб одного дня відродитися з попелу, немов Фенікс, і, звичайно, стати набагато серйознішим конкурентом, ніж в докризовий період.

2. *Vom Regen in die Traufe bringen* – від однієї небезпеки або біди, до ще гіршої; перекладаємо повністю еквівалентною українською приказкою «з дощу та під ринву».

Das heißt also: Das, was man heute zum Beispiel mit Geo-Engineering macht – man muss gar nicht so viel sparen, man kann das CO₂ irgendwie in geologische

Formationen einbringen –, wäre ein Weg, der uns *vom Regen in die Traufe* bringen kann [55].

Це означає, те, що сьогодні роблять в сфері геоінженерії, наприклад, – не потрібно так багато економити, можна якось ввести CO₂ в геологічні утворення – однак, це було б способом, який може вивести нас з дощу та під ринву.

3. *Es ist nicht alles Gold, was glänzt* – «не все те золото, що блищить», помилкове враження; збережено форму та зміст.
4. *Sich zu Herz nehmen* – болісно сприймати, переживати; перекладаємо «брати/приймати близько до серця», тобто, фразеологізм передається повним українським фразеологічним еквівалентом з збереженням своєї форми.
5. *Hand in Hand* – робити щось, об'єднавши сили, згуртовано; український еквівалент «пліч-о-пліч»; збережено форму та зміст.
6. *Die Karten aufdecken* – розпочати діяти відкрито, перестати приховувати свої або чийсь плани, наміри, тощо; «розкрити свої карти» – повний фразеологічний еквівалент;
7. *Die wichtige Rolle spielen* – мати певне значення; «відігравати роль» повний еквівалент, в якому збережено форму та зміст.
8. *Über Bord werfen* – відмовлятися від кого-, чого-не будь як від непотрібного, непридатного; «викинути за борт» що-небудь – повний еквівалент; відкинути що-небудь (сумніви, спогади тощо); збережено форму та зміст.
9. *Keinen Stein auf dem anderen lassen* – розбити щось вщент, перетворити в руїни, гостро критикувати; «каменя на камені не залишити» – український повний еквівалент;
10. *Gott sei Dank* – передається повним українським еквівалентом «слава Богу!».
11. *Schritt für Schritt* – поступово; «крок за кроком» – повний еквівалент з збереженням форми та змісту;

12. *Sich in der Hand haben* – стримувати свої почуття, володіти собою в складній ситуації; «тримати себе в руках»; збережено форму та зміст.
13. *Mit aller Kraft* – дуже сильно; «з усієї сили»; збережено форму та зміст.
14. *Ein für alle Mal* – «раз і назавжди»; повний еквівалент, збережено форму та зміст.
15. *Wie auf Nadeln sitzen* – «як на голках сидіти», нетерпляче, неспокійно, тривожно; збережено форму та зміст.
16. *Das A und O* – «Альфа й Омега», початок і кінець чого-небудь;
17. *Die Welt mit den Augen des anderen sehen* – «дивитись на світ чужими очима», приймати, розуміти думку інших людей; збережено форму та зміст.

Неповний-еквівалентний переклад. Компонентний склад еквівалентів даного типу має відмінності в мові оригіналу та мові перекладу, що може впливати на результат емоційно-експресивно конотації, а також на образну основу та метафоричність. Оскільки еквівалентів може бути декілька, переклад обирає оптимальний варіант:

1. *Aller guten Dinge bekanntlich drei sind* – «Бог любить трійцю». Прислів'я, що відрізняється формою, але має змістовий аналог в українській мові.

Und weil *aller guten Dinge bekanntlich drei sind*, gesellt sich zum Jubiläumsreigen noch der 90. Geburtstag von Kurt Biedenkopf [11].

А оскільки Бог любить трійцю, до ювілейних урочистостей додається 90-річчя Курта Біденкопф.

2. *In einem Boot sitzen* – бути в однаковому положенні, з однаковими проблемами; «одним миром мазані» – неповний еквівалент, оскільки внутрішня форма фразеологізму змінена, а сенс збережено.

Wir *sitzen* ja, was die Herausforderungen des Meeres-, Küsten- und Klimaschutzes anbelangt, alle *in einem Boot* [40].

Ми всі в одному в положенні/одним миром мазані, коли йдеться про проблеми захисту морів, прибережної зони та клімату.

3. *Alle Karten in der Hand behalten* – тримати все під контролем, мати всі шанси на успіх; маємо український відповідник «мати козир у рукаві». Еквівалентно-неповний;
4. *Einen Bogen überspannen* – допускати надмірну крайність у вчинках, діях, поведінці; передається неповним-еквівантним фразеологізмом «перегинати палицю», зміст збережено, форма – різна;
5. *Steine in den Weg legen* – перешкоджати, заважати кому-небудь у здійсненні чогось; передаємо українськими фразеологізмом «устромляти палиці в колеса», неповний еквівалентний переклад;
6. *Den Boden vorbereiten* – створити необхідні умови для когось, чогось, для здійсненні чого-небудь; «підготувати ґрунт» – неповний еквівалентний переклад;
7. *Die Flinte ins Korn werfen* – спасувати перед труднощами, припинити боротьбу, розбрат; «вкласти меч у піхви» – неповний еквівалент фразеологізму;
8. *Auf der Nase herumtanzen* – повністю підпорядковувати когось своїй волі, змушувати виконувати все відповідно до своїх бажань; «сукати мотузки з кого-небудь» – неповний еквівалентний переклад;
9. *Aus den Augen verlieren* – забути про щось, не згадувати, не повертатися до чого-небудь; «викинути з голови»; неповний еквівалент фразеологізму;
10. *Unter die Nase reiben* – звертати чийось увагу на що-небудь у гострій формі, дорікати; утовкмачувати кому-небудь що-небудь; «тикати носом»; неповний еквівалент фразеологізму;
11. *Zwei Schritte vorwärts, einen zurück* – в оригіналі крилатий вираз В.Леніна звучить «шаг вперёд, два назад (крок вперед, два назад)», в німецькомовному варіанті здійснено часткову заміну компонентів, отже, його можна вважати еквівалентно-неповним.

12. *Über kurz oder lang* – коли-небудь; «рано чи пізно», еквівалентно-неповний переклад, адже втрачена форма фразеологізму при його передачі.
13. *Zum Schweigen bringen* – примусити кого-небудь мовчати, заткнути рота комусь; «зав'язати язика»; неповний еквівалент фразеологізму;
14. *Im Auge haben* – зосередити увагу, думати про щось; «мати на думці»;
15. *Die Auge in der Hand haben* – діяти не вагаючись; «давати волю рукам»; неповний еквівалент фразеологізму;
16. *Die Zeit drängt* – час не чекає; можна передати українським прислів'ям «час минає, а не вертає», що є змістовим аналогом, хоча і відрізняється за формою. Еквівалентно-неповний.
17. *Im Schoss der Natur* – «на лоні природи», на відкритому повітрі, серед природи; неповний еквівалент фразеологізму.

Нефразеологічні:

Лексичний переклад. Перекладач вдається до даного типу передачі змісту у випадках, коли в одній мові поняття позначається словом, а в другій – фразеологізмом:

1. *Für null und nichtig erklären* – оголосити що-небудь недійсним; анулювати;

Es geschieht nicht, indem Einzelne aufgrund nationaler Wahlen diese Verträge einfach *für null und nichtig erklären können*; denn wir sind eine Rechtsgemeinschaft [35].

Не допустимо, щоб окремі особи на основі національних виборів могли просто оголосити ці договори недійсними, оскільки ми – спільнота юристів.

2. *Das traurige Kapitel* [17] – сумна історія;

Auch das traurige Kapitel der Zwangsadoptionen und andere Dinge müssen immer wieder in den Blick genommen werden, da sie Lebensmöglichkeiten zerstört haben [17].

Сумну історію примусових усиновлень та інші речі потрібно знов та знов згадувати, оскільки вони знищили можливості для життя.

3. *Eine Brücke schlagen* – встановлювати контакт, зв'язок між ким-небудь або чим-небудь; задля забезпечення адекватності передачі смислу, найкраще вдатися до нефразеологічного способу перекладу – лексичного;
4. *Kaputt machen* – зіпсувати, зламати, знищити або розорити кого-небудь;
5. *In Schutt und Asche legen* – перетворити на купу руїн, спалити вщент що-небудь;

Калькування або дослівний переклад. Безеквівалентний переклад з збереженням семантики мови-оригіналу:

1. *Ins Detail gehen* – удаватися в подробиці, в деталі;

Gut, ich möchte nicht weiter *ins Detail gehen* [41].

Добре, я не хочу удаватися в подробиці.

2. *Die Sonne lacht* – метафора, що часто зустрічаються й в українській мові, з збереженням форми та сенсу – отже, передати її можна прямим, дослівним перекладом або підібрати повний український еквівалент «сонце всміхається»;
3. *das Zentrum der Aufmerksamkeit* – центр уваги;
4. *Kurz und bündig* – коротко і ясно;

Описовий переклад. Передає значення фразеологізму вільним словосполученням, що забезпечує прозорість змісту поняття:

1. *Über den Berg sein* – доречною буде деметафоризація – подолати труднощі, викрутитися із складного становища (або видужати), адже дослівний переклад звучить так: «бути над горою».

Es gibt noch Diskussionsbedarf, aber dass es die Grundrente geben wird, ist unbestritten. *Wir sind über den Berg*; das darf ich sagen.

Необхідність обговорення ще є, але немає сумнівів в тому, що основна пенсія буде існувати. Ми подолали труднощі.

2. *Auf dünnem Eis gehen* – почувати себе дуже невпевнено;

Wir bewegen uns auf dünnem Eis, man kann auch sagen: *auf dünnstem Eis*.

Ми рухаємося по тонкому льоду, можна також сказати: по найтоншому льоду [13].

3. *Die Karten gut mischen* – спритно скеровувати хід подій;
4. *Die Tür offenhalten* – мати про запас який-небудь шанс, залишати собі лазівку;
5. *Vom Zaun brechen* – учинити, спровокувати що-небудь (бійку, сварку), розв'язати (війну);
6. *Die Hebel in Bewegung setzen* – рішуче, енергійно діяти, активізувати всі сили задля можливості досягти бажаного;
7. *Päpstlicher als der Papst sein* – бути святішим, ніж Папа Римський (перегинати палицю);

Для аналізу способів перекладу фразеологізмів було взято 50 фразеологізмів з промов німецьких політичних діячів. Еквівалентний переклад являється популярним способом перекладу фразеологічних одиниць та складає великий відсоток серед інших (17), як і неповний-еквівалентний переклад (17). Отже, фразеологічним способом перекладено 34 фразеологічні одиниці. Нефразеологічний спосіб вживається не часто (16). Лексичний спосіб включає (5) прикладів фразеологічних одиниць, дослівним перекладом передано – (4), описовим – (7):

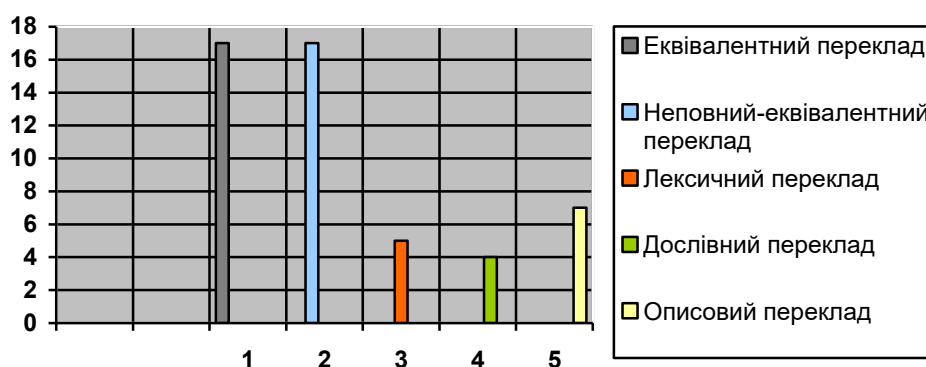

Рис. 3. 1. Кількісна характеристика способів перекладу фразеологізмів

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Думки дослідників щодо передачі фразеологічних одиниць не сходяться. Вони виокремлюють переклад за типами та способами.

Задля виявлення перекладацьких закономірностей стосовно передачі фразеологізмів німецького політичного дискурсу, було взято 50 фразеологічних одиниць, що належать до різних семантичних структур.

За С. Флоріним та С. Влаховим, розділено переклад на фразеологічний та нефразеологічний. Перший – повний еквівалентний переклад та неповний еквівалентний переклад, виявився у два рази ефективнішим, оскільки на позначення фразеологізмів, українська мова має як еквіваленти з повним збереженням граматичної структури та змісту, так і еквіваленти, що мають відповідне словосполучення з тим же значенням, але з іншою внутрішньою формою. Отже, не всі фразеологічні одиниці потребують стилістичних чи граматичних змін, задля збереження їх достовірності.

Переважно, фразеологічним – і еквівалентно-повним, і еквівалентно-неповним перекладом передаються фразеологічні єдності та фразеологічні вислови. Нефразеологічний переклад, що включає в себе лексичний, дослівний

та описовий переклад, допомагає передати зміст фразеологічних словосполучень та іноді виявляється доречним для фразеологічних єдностей.

Окрім виведених стандартів, при перекладі мають враховуватися такі аспекти, як основний зміст висловлювання, його додатковий або актуалізований зміст, жанрово-стильова належність, ступінь мовної стандартності – це ускладнює проблему перекладу. Надзвичайно важливим є збереження всього обсягу реферційних значень та стилістичного забарвлення задля здійснення адекватного перекладу німецьких фразеологізмів українською мовою.

ВИСНОВКИ

Протягом тривалого часу фразеологія привертає увагу дослідників різних галузей науки, адже фразеологічні одиниці в мовленні підкреслюють не тільки емоційну забарвленість, а й можуть навчати моралі, бути засобом зв'язку між різними верствами суспільства – отже, об'єднувати їх та сприяти взаємодії, взаєморозумінню. Це є особливо важливою складовою в контексті політичного життя, представники якого, мають на меті тримати зв'язок з публікою та влучно скеровувати думки суспільства. Мова щоденно фрагментарно змінюється, оновлюється, збагачується і суспільство разом з нею, проте не варто забувати, що в успішності сприйняття особистості, є місце й фактору віку – якщо молодь вимагає «йти в ногу з часом», тобто, слідкувати за тенденціями, спрощувати або навпаки наповнювати мовлення актуальними лексичними одиницями, то старше покоління схильне дослухатися до сухого, стриманого стилю мовлення, що паралельно ґрунтується на реаліях, досвіді. Однак, фразеологізми – це ті неподільні поєднання слів, що є відображенням менталітету, отже, викликають довіру в кожного.

Політична мова має свої функції, які, в свою чергу, спираються на інтенційну базу та ділиться на жанри, яким притаманні певні ознаки.

Можна помітити, що, незалежно від виду промови німецьких політиків, виклад інформації здійснюється у здебільше стриманій, послідовній манері (завжди зберігається структура промови: вступ, що залучає до доброзичливого ставлення слухачів; постановка питання; переконливий, аргументований виклад; заключна частина, у якій підсумовується сказане), хоча на кожному промову приходиться від 0 до 10 фразеологізмів. Чітко простежуються комунікативні тактики та стратегії, що відповідають поставленим цілям та задовільняють мету промов. Отже, успішний політик, задля влучності та ефективності свого виступу, звертається до лінгвістики, психології та риторики.

Спектор фіксованих структур слів досить широкий – це не тільки яскраво виражені прислів'я, приказки, ідіоми або крилаті вирази, а й «непомітні» словосполучення.

Проблемою класифікації фразеологізмів займалися такі відчизняні науковці, як В. Виноградов, М. Шанський, А. Іскоз та А. Ленкова, Б. Ларін, І. Чернишова, зарубіжні Т. Шиппан, В. Фляйшер. Класифікувати фразеологізми можна за їх граматичними, семантичними структурами, функціональною та історичною приналежністю. Тип класифікації залежить від позиції філолога та його позиції стосовно фразеології.

Для детального аналізу фразеологічних одиниць, що вживаються в промовах німецьких політичних діячів, було застосовано:

- 1) тематичну класифікацію, результати якої свідчать про вживання фразеологізмів, здебільшого в позитивному сенсі, за бажання підкреслити успіх або співпрацю, наполегливість, рішучість – тобто, ті області політичного життя, що потребують особливого акценту.
- 2) морфологічно-синтаксичну класифікацію В. Фляйшера, для детального аналізу фразеологічних одиниць. В результаті цього дослідження з'ясовано, що найпоширенішою групою виявились віддієслівні фразеологізми з

субстантивним компонентом, найменш вживаними – субстантивні фразеологізми.

3)структурно-семантичну класифікацію І. Чернишової, що розмежовує поняття фразеологічних єдностей, фразеологічних висловів та фразеологічних сполучень. Фразеологічні єдності є групою-лідером, за частотою вживання; другу позицію займають фразеологічні вислови, хоча й мають такі складові, як прислів'я, приказки, крилаті вирази, що могли б найкраще відобразити емоційну складову промов. Тому, можна стверджувати, що політики таки намагаються виражати думки більш дистанційними, стриманими, літературними виразами та ховати фразеологізми за складними лінгвістичними конструкціями, уникаючи гострої критики.

Проблема перекладу фразеологізмів залишається актуальною як в аспекті загального перекладу, адже їх можна зустріти як в художній літературі, публіцистиці, живому мовленні, так і в жанрі політичного дискурсу.

Задля здійснення адекватного перекладу, перекладач має бути обізнаним в фольклорі, історії, мистецтві обох народів, що залучені; вміти опиратися на лінгвістичний, когнітивний, ситуативний, прагматичний аспекти; слідкувати за лексичними та граматичними правилами.

Оскільки мовознавство пропонує різні способи перекладу, що передбачають як точний переклад, так і переклад з видозміною певних складових частин словесної форми або використання тих словосполучень, що є у мові, на яку здійснюється переклад, що передають своєрідний колорит оригіналу, досить важко виявити приклади неперекладеності.

Існують різні способи передачі німецьких фразеологізмів українською мовою: еквівалентно-повний, еквівалентно-неповний, описовий, дослівний переклад, хоча єдиної думки щодо перекладу фразеологізмів, науковці дійти не можуть та пропонують варіанти свого бачення, розділяючи переклад на фразеологічний та нефразеологічний; контекстуальний та вибіркового; моноеквівалентний, вибіркового, вільний, переклад варіантним відповідником. Пропнується перекладати фразеологізми, в залежності від їх типу.

Спираючись на класифікацію способів перекладу фразеологічних одиниць С. Флоріна та С. Влахова, нами було скласифіковано переклад на фразеологічний та нефразеологічний. Фразеологічний переклад виявився кількісно більшим, оскільки німецька та українська мови мають велику кількість повних та неповних еквівалентів, якими можна не просто задовільно, а точно передати емоційну складову, сенс та інтенцію фразеологізмів. Задля повноти дослідження, ми спробували поєднати структурно-семантичний аспект фразеологізмів за І. Чернишовою зі способами перекладу, в результаті чого було виявлено, що фразеологічні єдності та фразеологічні вислови передаються переважно еквівалентно-повним та еквівалентно-неповним способом перекладу, а от фразеологічні словосполучення передаються лексичним, дослівним та описовим перекладом. Звісно, варіант підбору способу перекладу залежить від багатьох факторів, на які слід зважати.

Питання перекладу фразеологізмів як в аспекті загального перекладу в цілому, так і в сфері політичного дискурсу зокрема, є багатогранним та актуальним, особливо зважаючи на можливість модифікації структури фразеологічних одиниць.

ZUSAMMENFASSUNG

In den letzten Jahren sind die Wissenschaftler unterschiedlicher Fachrichtungen immer mehr auf die Phraseologie aufmerksam geworden. Die phraseologischen Einheiten in der Sprache unterstreichen nicht nur die ihre emotionale Färbung, sondern sie können einer Verbindung zwischen den verschiedenen Gesellschaftsschichten dienen oder sogar die Moral lehren. Also, sie können die Verständigung und die Zusammenarbeit jener untereinander positiv beeinflussen. Das ist ein sehr wichtiger Aspekt im Kontext des Politiklebens, dessen Repräsentanten nicht nur die Verbindung zum Volk erzielen, sondern auch einen gewissen Einfluss auf die Mentalitätsveränderung haben möchten.

Phraseologismen sind also nicht untrennbare Wortverbindungen, die unsere Mentalität widerspiegeln und damit auch das gewisse Vertrauen hervorrufen. Die politische Sprache hat ihre Funktionen, die sich sinngemäß nach sprachlichen Genren unterteilen lässt, die bestimmte Charakteristika mit sich bringen. Durchschnittlich beinhaltet jede Rede 0 bis 10 Phraseologismen. Die taktischen und strategischen Ziele der jeweiligen Rede, die der Kommunikation mit der Gesellschaft dienen, sind immer transparent.

Das Spektrum der festen Wortstrukturen ist ziemlich breit. Das sind nicht nur Sprichwörter, Schlagwörter oder Idiomen sondern auch „versteckte“, kaum zu merkende Wörterverbindungen.

Die Klassifikation der Phraseologismen erfolgt in der vorliegenden Arbeit nach ihren grammatikalischen und semantischen Strukturen, aber auch nach ihrer thematischen Angehörigkeit.

Die Ergebnisse der thematischen Klassifizierung beweisen, dass das Ziel der Verwendung von Phraseologismen ist es, bestimmte Aspekte der Rede im positiven Sinne zu unterstreichen oder wunschgemäß die Zusammenarbeit oder den Erfolg zu beschreiben, die Beharrlichkeit oder die Entschlossenheit zu beweisen, also die Richtungen des politischen Lebens, die einen besonderen Akzent benötigen, sprachlich zu untermalen.

Nach der morphologisch-syntaktischen Klassifizierung (nach W. Fleischer) wurde herausgestellt, dass am weitesten die verbalisierten Phraseologismen mit einer substantiven Komponente verbreitet sind und am wenigsten – die Gruppe der substantivierten Phraseologismen.

Laut der strukturell-semantischen Klassifizierung (nach I. Tschernyschowa) wurde herausgestellt, dass der Gruppenerster nach Verwendungshäufigkeit die phraseologischen Einheiten sind, danach folgen an zweiter Stelle die phraseologischen Aussagen, unterdessen Sprichwörter und Schlagwörter, die am besten den emotionellen Zusammenhang der Reden darstellen können. Demnach äußern sich die Politiker meist distanziert, zurückhaltend und literarisch korrekt aus, verstecken aber dabei die Phraseologismen hinter schwierigen literarischen Konstruktionen, um scharfe Kritik von außen zu vermeiden.

Die Problematik der Übersetzung der Phraseologismen ist auch aus der Sicht der allgemeinen Übersetzung sehr aktuell. Die Phraseologismen findet man sowohl in der Literatur, als in der Publizistik oder in der mündlichen Sprache. Um der adäquaten Übersetzung Willen, muss der Übersetzer in der Folklore, in der Geschichte, in der Kunst der beiden Sprachträger bewandert sein. Der Übersetzer soll dabei die

kognitiven, situativen und pragmatischen Aspekte beachten, die grammatikalischen und linguistischen Regeln befolgen.

Es gibt verschiedene Arten der Übertragung der deutschen Phraseologismen in die ukrainische Sprache: volläquivalent, nicht-volläquivalent, wortgetreu und mit Hilfe der Beschreibung.

Wir haben die Übersetzung nach phraseologischer und nicht phraseologischer Art klassifiziert (nach S. Florin und S. Wlachow). Die phraseologische Übersetzung erschien weit passender, da die deutsche und die ukrainische Sprachen einige gemeinsame volläquivalente und nicht-volläquivalente Phraseologismen haben, die nicht nur frei sondern sogar genau den emotionellen Zusammenhang und den Sinn der Phraseologismen wiedergeben können.

Vollständigkeitshalber unserer Beobachtungen, versuchten wir den strukturell-semantischen Aspekt der Phraseologismen (nach I. Tschernyschowa) mit verschiedenen Übersetzungsvarianten zu verbinden. Dabei stellten wir fest, dass die phraseologischen Einheiten und phraseologischen Aussagen besser nach der volläquivalenten oder nicht- volläquivalenten Übersetzungsart übertragen werden, die phraseologischen Kombinationen aber lassen sich durch die wortgetreue Beschreibung besser übersetzen. Gewiss sind bei der Wahl der Übersetzungsart mehrere Faktoren zu beachten.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аваков А. Добре і погано [Електронний ресурс] / Арсен Аваков // Українська правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/avakov/55a4ef792106b/>.
2. Авксентьев Л. Сучасна українська мова. Фразеологія / Л. Авксентьев. – Харків: Вища школа, 1983. – 137 с.
3. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987. – 198 с.
4. Алтунян А.Г. Анализ политических текстов: учебное пособие. – 2-е издание. Москва: Логос, 2010. – 384 с.
5. Арсеній Яценюк про неучасть його партії у виборах [Електронний ресурс] // Арсеній Яценюк. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://yatsenyuk.org.ua/ua/news/open/2396>.
6. Арсеній Яценюк на форумі американського єврейського комітету [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://vaadua.org/news/polnyy-tekst-vystupleniya-arseniya-yacenyuka-na-forume-amerikanskogo-evreyskogo-komiteta>.

7. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лінгва. енциклоп. словник. – Москва: Рад. енциклопедії., 1990. – С. 136-137.
8. Бархударов Л. С. Язык и перевод. – Москва: Высшая школа, 1975. – 240с.
9. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. Ван Дейк. – Благовещенск: БГК им. И.А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. – 308 с. – (ISBN 5-80157-202-3).
10. Види промов [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://lib-net.com/content/10285_Promova.html.
11. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – Москва, 1980. – 343 с.
12. Гаврись В. І. Німецько-український фразеологічний словник / В. І. Гаврись, О. П. Пророченко. – Київ: Радянська Школа, 1981. – 382 с. – (323-82 4602020000).
13. Гречина Л. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць [Електронний ресурс] / Лідія Гречина – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38229/16-Grechina.pdf?sequence=1>.
14. Dmytrenko O. STUKTURELL-SYNTAKTISCHE CHARAKTERISTIK DER PHRASEOLOGISMEN DER DEUTSCHEN WIRTSCHAFTSSPRACHE [Електронний ресурс] / Olena Dmytrenko – Режим доступу до ресурсу: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/20535/2013_8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
15. Жуков В. Русская фразеология. – Москва: Высшая школа, 1986. – 310 с.
16. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову / В. І. Карабан, Д. Мейс. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 606 с. – (ISBN 966-7890-51-1).
17. Кашароков Б. Т. Пословицы русского, немецкого и кабардино-черкесского языков – источник изучения культурно-языкового сознания (структурно-семантический и лингвокультурный аспекты): монография / Б. Т. Кашароков. – Черкесск : КЧ РИПКРО, 2003. – 246 с.

18. Купіна І. О. ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНА ГРУПА ЯК СТРУКТУРНА ОДИНИЦЯ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ [Електронний ресурс] / І. О. Купіна // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2598/3/%D0%9A%D1%83%D0%BF%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%86.%20%D0%9E.%20%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%B0%20.pdf>
19. Мовленевий акт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Мовленевий_акт.
20. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики / Падалка О. В. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2012. – № 6(231). – С. 66–69.
21. Промова Петра Порошенка на інавгурації [Електронний ресурс] // Ліга. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://news.liga.net/news/politics/2049009->
22. Пустовар Е. А. Фразеологізми в політичному тексті [Електронний ресурс] / Е. А. Пустовар. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://labipt.com/%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%8B-%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BC-%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B5/>.
23. Самойлова І. В. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ [Електронний ресурс] / І. В. Самойлова, О. В. Подвойська // Філологічні науки. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/IG/Downloads/Nzfn_2016_1_47.pdf.

24. Серль Д. Р. Классификация иллокутивных актов / Дж. Р. Серль., 1986. – 194 с.
25. Сучасна українська мова. Модуль «Мова українських видань» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://moodle.ipo.kpi.ua/moodle/mod/resource/view.php?id=40970>.
26. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Київ: Освіта, 1998. – 204 с. – (ISBN 966-04-0027-6).
27. Фразеологія: знакові величини / Я. А. Баран, М. І. Зимомря, О. М. Білоус, І. М. Зимомря. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 256 с. – (ISBN 978-966-382-142-9).
28. Функціонування фразеологічних одиниць в політичному дискурсі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92222/44-Korneva.pdf?sequence=1>.
29. Чепурна З. В. Особливості перекладу фразеологізмів у галузі публіцистики [Електронний ресурс] / З. В. Чепурна, Г. Л. Лисенко // Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe – Режим доступу до ресурсу: http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_5_39.pdf
30. Чернишова І. І. Фразеологія сучасного німецького мови / І. І. Чернишова. – Москва: Вища школа, 1970. – 198 с.
31. Шейгал, Е. І. Семиотика політичного дискурсу/ Монографія. – Волгоград: Перемена, 2000. – 328 с.
32. Щорічне послання Порошенка Верховній Раді [Електронний ресурс] // Уніан. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unian.net/politics/1085455-polnyi-tekst-jejegodnogo-poslaniya-poroshenko-verhovnoy-rade.html>.
33. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache / Wolfgang Fleischer. – Tübingen: Niemeyer, 1997. – 301 с. – (Max Niemeyer Verlag Tübingen). – (ISBN 3-484-73032-3).

34. Geis M. L. The Language of Politics / Michael L. Geis., 1987. – 204 с. – (ISBN-13: 978-1461291275).
35. Iskos A. M. Übungen zur deutschen Lexikologie / A. M. Iskos, A. F. Lenkova. – Ленинград: Просвещение, 1970. – 192 с.
36. Merkmale der Phraseologismen [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:
https://www.myuniversity.ru/%D0%98%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D1%8F%D0%B7%D1%8B%D0%BA%D0%B8/Einfhrung_in_die_Phraseologie/124651_2011327_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B08.html.
37. Phraseologie im deutschen Parlamentarismus Zu historischen Entwicklungen im Sprachverhalten politischer Redner [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:
https://www.researchgate.net/publication/323111457_Phraseologie_im_deutschen_Parlamentarismus_Zu_historischen_Entwicklungen_im_Sprachverhalten_politischer_Redner
38. Phraseologie in der politischen Rede [Электронный ресурс]. – 1996. – Режим доступа до ресурсу:
https://www.academia.edu/30328215/Phraseologie_in_der_politischen_Rede_1996.
39. Schemann H. English/German Dictionary of Idioms: Supplement to the German/English Dictionary of Idioms / H. Schemann, P. Knight. – Abingdon: London and New York, 1997. – 559 с. – (ISBN 0-415-17254-3).
40. Thea Schippan Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen : M. Niemeyer, 1992. (4)

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Ausnahmen bestätigen die Regel [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles>.
2. Die Ratten verlassen das sinkende Schiff [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles>.
3. Die Tür offenhalten [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-internationalen-friedenstreffen-von-sant-egidio-am-10-september-in-muenster-483148>.
4. Gegensätze ziehen sich an [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zum-festakt-125-jahre-gesetzliche-rentenversicherung-am-2-dezember-2014-401126>.
5. Glawischnig E. Nicht die Flinte ins Korn werfen [Електронний ресурс] / Eva Glawischnig. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.krone.at/289393>.
6. Heller Kopf [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/70298!search?formState=eNptjsEOgjAQRH_F7JkDkBhjb0a8q3-wli1pUlpF5UQ_t2thnjxNjuZN7MztMh0Rd9RAjXDrqz3dRYmhh6UH50rgM

[NXLU sBBjVxjooesLMe2QafiRie4lfbAhJjZFCIRIIXgtuo8Up_VwQX_Yyz_z0N8sN1aavCZQUJcge5FSOj3I81Ge7sIPSyEPAr0yMzicqG0ksmkpaQH1GKNQZ-ykq1reKpRU4w&tf=70296:BPASpeech](https://www.gutzitiert.de/zitat-autor-roman-herzog-thema-wandel-zitat-391-33.html)

7. Herzog R. Alles Bewährte über Bord zu werfen [Elektronischer Ressource] / Roman Herzog – Regime des Zugangs zum Ressource: [https://www.gutzitiert.de/zitat autor roman herzog thema wandel zitat 391 33.html](https://www.gutzitiert.de/zitat-autor-roman-herzog-thema-wandel-zitat-391-33.html).
8. In der Ruhe liegt die Kraft [Elektronischer Ressource] – Regime des Zugangs zum Ressource: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles>.
9. In Kraft treten [Elektronischer Ressource] – Regime des Zugangs zum Ressource: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-dihk-vollversammlung-am-27-november-2019-in-berlin-1699520> (<https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-dihk-vollversammlung-am-27-november-2019-in-berlin-1699520>).
10. Kurz und bündig [Elektronischer Ressource] – Regime des Zugangs zum Ressource: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der Verleihung des Henry A. Kissinger Preises am 21. Januar 2020 in Berlin (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-verleihung-des-henry-a-kissinger-preises-am-21-januar-2020-in-berlin-1714694>).
11. Merkel A. All der guten Dinge drei sind [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Regime des Zugangs zum Ressource: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Festveranstaltung „30 Jahre Friedliche Revolution und Neugründung des Freistaates Sachsen – 90 Jahre Kurt Biedenkopf“ am 28. Januar 2020 in Dresden (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-festveranstaltung-30-jahre-friedliche-revolution-und-neugruendung-des-freistaates-sachsen-90-jahre-kurt-biedenkopf-am-28-januar-2020-in-dresden-1716536>).

12. Merkel A. Alle Karten in der Hand behalten [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-forschungsgipfel-2016-am-12-april-2016-346462>.
13. Merkel A. Auf dünnem Eis gehen [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/regierungserklaerung-von-bundestkanzlerin-merkel-1746554>).
14. Merkel A. Aus den Augen verlieren [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/aktuelles/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-teilnahme-am-deutschen-arbeitgebertag-2019-am-12-november-2019-in-berlin-1691076>.
15. Merkel A. Bei Null anfangen [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-jahrestagung-der-humboldt-stiftung-am-26-juni-2019-in-berlin-1641192>.
16. Merkel A. das A und O [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/aktuelles>.
17. Merkel A. Das traurige/dunkle Kapitel [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-neujahrsempfang-von-ministerpraesidentin-manuela-schwesig-am-13-januar-2020-in-stralsund-1712216>.
18. Merkel A. Den Boden vorbereiten [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-jahrestagung-der-humboldt-stiftung-am-26-juni-2019-in-berlin-1641192>.
19. Merkel A. Der rote Faden [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von->

27. Merkel A. Die Zeit drängt [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel. – 2019. –
Reжим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-deutschen-bundestag-1699682>.
28. Merkel A. Einen Bogen spannen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-rahmen-des-treffens-mit-vertreterinnen-und-vertretern-der-bei-der-fluechtlingsaufnahme-engagierten-verbaende-und-gesellschaftlichen-gruppen-am-8-april-2016-321830>.
29. Merkel A. Eine Brücke schlagen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Eröffnung des 11. Integrationsgipfels am 2. März 2020 in Berlin (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-eroeffnung-des-11-integrationsgipfels-am-2-maerz-2020-in-berlin-1726948>).
30. Merkel A. Eine Flut von Briefen/Protesten [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-jahreskongress-des-zentralverbandes-der-elektrotechnik-und-elektronikindustrie-e-v-zvei-am-8-juni-2016-44628>
31. Merkel A. Ein für alle Mal [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel im Rahmen der deutsch-griechischen Wirtschaftskonferenz am 9. März 2020 in Berlin (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkinde/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-rahmen-der-deutsch-griechischen-wirtschaftskonferenz-am-9-maerz-2020-in-berlin-1729382>).
32. Merkel A. Eigenen Weg gehen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin 11. Merkel zur Festveranstaltung „30 Jahre Friedliche Revolution und Neugründung des Freistaates Sachsen – 90 Jahre Kurt Biedenkopf“ am 28. Januar 2020 in Dresden

- (<https://www.bundestag.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestag-merkel-zur-festveranstaltung-30-jahre-friedliche-revolution-und-neugruendung-des-freistaates-sachsen-90-jahre-kurt-biedenkopf-am-28-januar-2020-in-dresden-1716536>).
33. Merkel A. Es ist nicht alles Gold, was glänzt [Elektronischer ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestag.de/services/suche?suchbegriff=Gold>.
34. Merkel A. Etwas geht zu Ende [Elektronischer ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.nzz.ch/meinung/deutschland-nach-corona-zurueck-zum-ende-der-kanzlerschaft-merkel-ld.1555324>.
35. Merkel A. Für null und nichtig erklären [Elektronischer ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestag.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestag-merkel-zum-thema-griechenland-801622>.
36. Merkel A. Gott sei Dank [Elektronischer ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Festveranstaltung „30 Jahre Friedliche Revolution und Neugründung des Freistaates Sachsen – 90 Jahre Kurt Biedenkopf“ am 28. Januar 2020 in Dresden (<https://www.bundestag.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestag-merkel-zur-festveranstaltung-30-jahre-friedliche-revolution-und-neugruendung-des-freistaates-sachsen-90-jahre-kurt-biedenkopf-am-28-januar-2020-in-dresden-1716536>).
37. Merkel A. Hand in Hand [Elektronischer ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel (<https://www.bundestag.de/bkin-de/suche/regierungserklaerung-von-bundestag-merkel-1746554>).
38. Merkel A. Im Auge haben [Elektronischer ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestag.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestag-merkel-zur-ersten-dr-andreas-schockenhoff-lecture-am-15-mai-2019-in-ravensburg-1612114>.

39. Merkel A. In der Hand haben [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zum-ehrenamtsempfangs-am-20-januar-2020-in-deggendorf-1714280>.
40. Merkel A. In einem Boot sitzen [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-anlaesslich-der-taufes-des-tiefseeforschungsschiffs-sonne-am-11-juli-2014-461000>.
41. Merkel A. Ins Detail gehen [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-festveranstaltung-30-jahre-friedliche-revolution-und-neugruendung-des-freistaates-sachsen-90-jahre-kurt-biedenkopf-am-28-januar-2020-in-dresden-1716536>.
42. Merkel A. In Schutt und Asche [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-anlaesslich-der-6-falling-walls-conference-am-8-november-2014-415710>.
43. Merkel A. Kaputt machen [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-deutsch-japanischen-wirtschaftsdialogforum-am-5-februar-2019-in-tokyo-1577074>.
44. Merkel A. Keinen Stein auf dem anderen lassen [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-68-internationalen-automobil-ausstellung-am-12-september-2019-in-frankfurt-am-main-1670394>
45. Merkel A. Mit aller Kraf [Электронный ресурс] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-deutschen-bundestag->

- 1670090 (<https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-deutschen-bundestag-1670090>)
46. Merkel A. Mit bestem Wissen und Gewissen [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/regierungsbefragung-kanzlerin-1752666>.
47. Merkel A. Mit ganzer Kraf [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel im Rahmen der deutsch-griechischen Wirtschaftskonferenz am 9. März 2020 in Berlin (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-rahmen-der-deutsch-griechischen-wirtschaftskonferenz-am-9-maerz-2020-in-berlin-1729382>).
48. Merkel A. Schritt für Schrit [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum 70. Jahrestag der Gründung des Sozialverbands VdK Deutschland e.V. am 29. Januar 2020 in Berlin (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zum-70-jahrestag-der-gruendung-des-sozialverbands-vdk-deutschland-e-v-am-29-januar-2020-in-berlin-1716878>).
49. Merkel A. Steine in den Weg legen [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-vollversammlung-der-ihk-nord-am-6-juni-2017-in-greifswald-442092>
<https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zum-zehnjaehrigen-bestehen-der-stiftung-auschwitz-birkenau-am-6-dezember-2019-in-auschwitz-1704518>.
50. Merkel A. Tag und Nacht [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: [https://www.Aber, meine Damen und Herren, ganze Tage und Nächte nur mit der Mehrheitssuche für jede einzelne Entscheidung zu verbringen?bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-](https://www.Aber,meineDamenundHerren,ganzeTageundNaechteNurmitderMehrheitssuchefuereineeinzelneEntscheidungZuverbringen?bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-)

bundeskanzlerin-merkel-beim-21-ordentlichen-dgb-bundeskongress-am-15-mai-2018-in-berlin-1008658.

51. Merkel A. Unter die Nase reiben [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von
Bundeskanzlerin Merkel zum 70. Jahrestag der Gründung des Sozialverbands
VdK Deutschland e.V. am 29. Januar 2020 in Berlin
(<https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-zum-70-jahrestag-der-gruendung-des-sozialverbands-vdk-deutschland-e-v-am-29-januar-2020-in-berlin-1716878>).
52. Merkel A. über den Berg sein [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von
Bundeskanzlerin Merkel zum 70. Jahrestag der Gründung des Sozialverbands
VdK Deutschland e.V. am 29. Januar 2020 in Berlin
(<https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-zum-70-jahrestag-der-gruendung-des-sozialverbands-vdk-deutschland-e-v-am-29-januar-2020-in-berlin-1716878>).
53. Merkel A. über kurz oder lang [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von
Bundeskanzlerin Merkel bei der Verleihung des Henry A. Kissinger Preises am
21. Januar 2020 in Berlin (<https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-bei-der-verleihung-des-henry-a-kissinger-preises-am-21-januar-2020-in-berlin-1714694>).
54. Merkel A. Viele Hebel in Bewegung [Elektronischer Resurs] / Angela Merkel –
Reжим доступа до ресурсу: Bundeskanzlerin | Suche | Rede von
Bundeskanzlerin Merkel zur Festveranstaltung „30 Jahre Friedliche Revolution
und Neugründung des Freistaates Sachsen – 90 Jahre Kurt Biedenkopf“ am 28.
Januar 2020 in Dresden (<https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundeskanzlerin-merkel-zur-festveranstaltung-30-jahre-friedliche-revolution-und-neugruendung-des-freistaates-sachsen-90-jahre-kurt-biedenkopf-am-28-januar-2020-in-dresden-1716536>).

55. Merkel A. Vom Regen in die Traufe bringen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-im-rahmen-der-verleihung-des-staatspreises-des-landes-nordrhein-westfalen-an-professor-dr-klaus-toepfer-am-16-september-2019-in-bonn-1671632>.
56. Merkel A. Wie auf Nesseln sitzen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-jahresempfangs-des-deutschen-caritasverbandes-477720>.
57. Merkel A. Welche Karten in Spiel haben [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-beim-forschungsgipfel-2016-am-12-april-2016-346462>.
58. Merkel A. Wie Phoenix aus der Asche zu steigen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-angela-merkel-anlaesslich-des-arbeitgebertages-2009-415736>.
59. Merkel A. Zum Schweigen bringen [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-verleihung-der-lampe-des-friedens-am-12-mai-in-assisi-1122404> (<https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-verleihung-der-lampe-des-friedens-am-12-mai-in-assisi-1122404>).
60. Merkel A. Zwei Schritte vorwärts, einen zurück [Elektronischer Ressource] / Angela Merkel – Режим доступа до ресурсу: Bundestkanzlerin | Suche | Rede von Bundestkanzlerin Merkel bei der Verleihung des Henry A. Kissinger Preises am 21. Januar 2020 in Berlin (<https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-verleihung-des-henry-a-kissinger-preises-am-21-januar-2020-in-berlin-1714694>).

61. Merz F. Auf der Nase herumtanzen [Электронный ресурс] / Friedrich Merz – Режим доступа до ресурсу: <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/friedrich-merz-verreisst-spd-in-seiner-rede-in-magdeburg-16523784.html>.
62. Oh Mensch [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-bei-der-veranstaltung-60-jahre-gastarbeiter-in-deutschland-am-7-dezember-2015-440680>.
63. Radtke S. Wir wollen nichts vom Zaun brechen [Электронный ресурс] / Sabine Radtke. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.waz.de/staedte/hattingen/politik-laesst-sich-bei-schulen-zeit-id11192048.html>.
64. Scherben bringen Glück [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/suche/grusswort-von-bundestkanzlerin-angela-merkel-zur-eroeffnung-des-3-juugendintegrationsgipfels-392608>.
65. Sich zu Herz nehmen [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-verleihung-der-lampe-des-friedens-am-12-mai-in-assisi-1122404> (<https://m.bundestkanzlerin.de/bkinm-de/service/suche/rede-von-bundestkanzlerin-merkel-zur-verleihung-der-lampe-des-friedens-am-12-mai-in-assisi-1122404>)
66. Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bundestkanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/70298!search?formState=eNpFjkEKwjAQRa8is->

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця номер 1 – Структурно-семантична класифікація фразеологізмів за І. Чернишовою:

Категорія	Тип	Приклади
Фразеологічні єдності	Парні сполучення	<i>Tag und Nacht; in Schutt und Asche; mit Ach und Krach; kurz und bündig; klipp und klar; groß und klein; wohl oder übel; weder Fisch noch Fleisch.</i>
	Компаративні єдності	<i>Wie ein Affe auf dem Schleifstein sitzen; wie auf Nesseln sitzen; fit wie ein Turnschuh sein; wie (die) Fliegen sterben/umfallen</i>
	Фразеологічні єдності інших типів	<i>Einen bogen überspannen; Steine in den Weg legen; den Boden vorbereiten;</i>

		<p><i>die Flinte ins Korn werfen; aus den Augen verlieren; auf der Nase herumtanzen; im Auge haben; vom Zaun brechen; auf dünnem Eis gehen; die Auge in der Hand haben; in einem Boot sitzen; über Bord werfen; Karten im Spiel haben; die Karten aufdecken; vom Regen in die Traufe bringen; das Salz der Erde; der rote Faden; unter Tage; hoch zu Ross; das Zentrum der Aufmerksamkeit; die Tür offenhalten; die wichtige Rolle spielen; sich zu Herz nehmen.</i></p>
<p>Фразеологічні вИСЛОВИ</p>	<p>Прислів'я загального вжитку, приказки та крилаті вИСЛОВИ</p>	<p><i>Aller guten Dinge sind drei; Zwei Schritte vorwärts, einen zurück; Die Ratten verlassen das sinkende Schiff; Morgenstund hat Gold im Mund. die beste Krankheit taugt nichts; alte Liebe rostet nicht; Scherben bringen Glück;</i></p>

		<i>Es ist nicht alles Gold, was glänzt; Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein; Ausnahmen bestätigen die Regel; In der Ruhe liegt die Kraft; Stille Wasser sind tief; Lange Rede, kurzer Sinn; Aufgeschoben ist nicht aufgehoben; Gegensätze ziehen sich an; Geld regiert die Welt.</i>
	Стійкі й відтворювані вигуки і модальні вислови	<i>Gut gemacht; Gott sei Dank; Oh Mensch.</i>
Фразеологічні сполучення	Термінологічного характеру	<i>Das gelbe Fieber; heller Kopf; die Eulersche Zahl; der absolute Nullpunkt.</i>
	Нетермінологічного характеру	<i>Das traurige Kapitel; die schwarze Arbeit; das dunkle Geschäft, der weiße/schwarze Neid; die goldene Weisheit.</i>

